

Tartalom:

Visszatekintés az Országos Találkozóra
Rövid hírek, információk
Programjaink
Cikkek a LESZ Hírleveléből
Könyvek és filmek
Márai 15.
Versek
Múltidéző
Hihetetlen Hírek

Visszatekintés az Országos Találkozóra

A Debrecen Lelkisegély Telefonszolgálat fennállásának 40. évfordulója alkalmából

A Magyar Lelki Elsősegély Telefonszolgálatok Szövetségének XXIII. Országos találkozója

A konfliktus – megtart vagy elveszít címmel megrendezésre került konferencia szakmai előadásainak, szekcióinak összefoglalója

Debrecen, 2010. augusztus 27-29.

2

Az országos találkozó első napján, augusztus 27-én, pénteken a megérkezést és regisztrációt követően, fakultatív program keretében lehetett megtekinteni a város nevezetességeit, amit éjszakai fürdőzés követett a Debreceni Gyógyfürdőben, este pedig az immár tradicionális vetélkedőre került sor a telefonszolgálatok csapatai között a „Három Anti-majom Díjért”.

A szakmai előadások a második napon kezdődtek, melyeket a Belvárosi Közösségi Házban hallgathattak meg a rendezvény résztvevői. 10 órakor ünnepélyes megnyitóra került sor, a Debreceni telefonszolgálat, mint házigazda szervezet nevében köszöntötték a meghívott vendégeket és résztvevőket, többek között:

Kiss Sándort (Debrecen Megyei Jogú Város Egészségügyi Bizottságának Elnökét), Szabóné Dr. Kállai Klárát (a LESZ elnökét), Almásy Marittát (pszichológust, szupervizort Belgiumból), dr. Bodó Sárát (egyetemi decenst), dr. Varga Gábort (pszichiátert, a LESZ tiszteletbeli elnökét), dr. Bugán Antalt (klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológust, egyetemi decenst), dr. Kálmánchey Albertet (pszichiátert, a LESZ tiszteletbeli elnökét).

Kiss Sándor köszöntötte első ízben a konferencia résztvevőit Debrecen Megyei Jogú Város önkormányzata részéről, beszédében megemlítette, hogy a 40 és a 23 tekintélyt parancsoló számok, melyek éveket fejeznek ki. Debrecenben Dr. Szabó Pál főorvos alapított hazánkban első alkalommal lelki elsősegély telefonszolgálatot, negyven évvel ezelőtt 1970-ben, s talán nem is gondolta akkor, hogy a mai világunkban is milyen jelentőséggel bír majd a szolgálat (gazdasági válság, lakáshitelek bedőlése, egzisztenciák összeomlása, az OPNI bezárása stb.).

Már 40 évvel ezelőtt is ott bábáskodott a szolgálat megalakulásánál dr. Kálmánchey Albert, aki ebben az évben a Semmelweis Napok alkalmával miniszteri dicséretben részesült.

Szabóné Dr. Kállai Klára a LESZ elnökeként üdvözölte a konferenciát, majd egy perces néma felállásra kérte a hallgatóságot, emlékeztetve azokra, akik az elmúlt évben eltávoztak közülünk. Azt kívánta, hogy reménnyel, sok tapasztalattal térjünk majd haza.

Dr. Kálmánchey Albert köszöntő mondataiban felelevenítette a kezdeteket, már 1970-ben Dr. Szabó Pál főorvos ragaszkodott a 24 órás szolgálathoz. Említést tett arról, hogy Kelet-Magyarországon mindig is magas volt az öngyilkossági ráta, s külföldi tapasztalatokra építve kezdték el a prevenció munká szervezését. 1982-ben kezdték el a szolgálatot újra komolyan megszervezni, tanulmányutakon vettek részt, képzéseket szerveztek a nővéreknek. 1988-tól a szakmai munkát szupervízióval is segítették. A város egészségügyi vezetőinek mondott végül köszönetet, akik a mai napin is támogatják a szolgálat működését.

Ezt követően került sor a Dr. Szabó Pál díj kiosztására, melyet 2004 óta minden évben odaítélnek egy külső segítő és egy LESZ-en belüli szakembernek. Az idei évben Dr. Szabó Pál fia, ifj. dr. Szabó Pál, pszichiáter, pszichológus adta át a díjat, a külső díjat dr. Bedő Zoltán belgyógyász szakorvos, a belső díjat Orosz Imréné kapta, aki 24 éve tevékenykedik a LESZ kötelékében aktívan.

A tudományos programot Dr. Varga Gábor előadása nyitotta, melynek címe „Konfliktusok és szabályozások” volt. A konfliktusok részei az életünknek, akkor is, ha időnként nem veszünk rólok tudomást. Az előadó ismertette a fogalom eredetét, történetiségét. A konfliktus kifejezés a latin „confligo” szóból származik, melynek jelentése: összevetés, összecsapás, megütközés, nézetkülönbség. Szun-Ce-től (Kína) származó idézet: „A legfényesebb csata, amit meg sem vívunk.” A konfliktus kapcsán számos nagy filozófus, gondolkodó kifejtette nézeteit, többek között Arisztotelész, F. Hegel, S. Freud, a modern irányzathoz tartozik Edward de Bono, aki konfliktus vezérelt gondolkodásról beszél. Fontos megkülönböztetnünk egymástól a konfliktusokat és a kríziseket. Krízisről akkor beszélünk, ha a külső segítség igényének sejtése felmerül, nincs belső kapacitás a helyzet megoldásához, ilyenkor krízisintervenció alkalmazása szükséges. A konfliktusok okai között szerepelnek: a) Ellenszenv b) Vita c) Verseny d) A célok különbözősége e) Szerepkülönbségek f) Szervezeti, strukturális különbségek g) Eltérő ambíciók h) Territórium sérülése j) A kommunikációs zavar.

3

Alapvető gondolatok a téma kapcsán, hogy a kapcsolatok mélyülésével a kommunikáció szintjei is mélyülnek, minél mélyebb egy kapcsolat, annál valószínűbb egy konfliktus, a konfliktusok megoldásához szükséges coping kapacitás. A változás és a verseny természetes kísérő jelenségei a konfliktusnak. Négy fő ok, amiért az emberek idegenkednek a változástól:

- gazdasági, anyagi okok
- pszichológiai okok
- szociális okok
- kulturális okok.

A konfliktusok osztályozása

Számos konfliktus fogalom létezik, íme egy szélesebb spektrumú példa:

A konfliktus egyének vagy társadalmi csoportok közötti olyan ütközés, amely mögött igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek szembenállása húzódik meg. Harcra, összeütközésre akkor kerül sor, amikor a felek viselkedése akadályozza egyikük vagy másikuk igényeinek érvényesítését, vagy értékrendjük különböző. (Szekszárdi, 1996.)

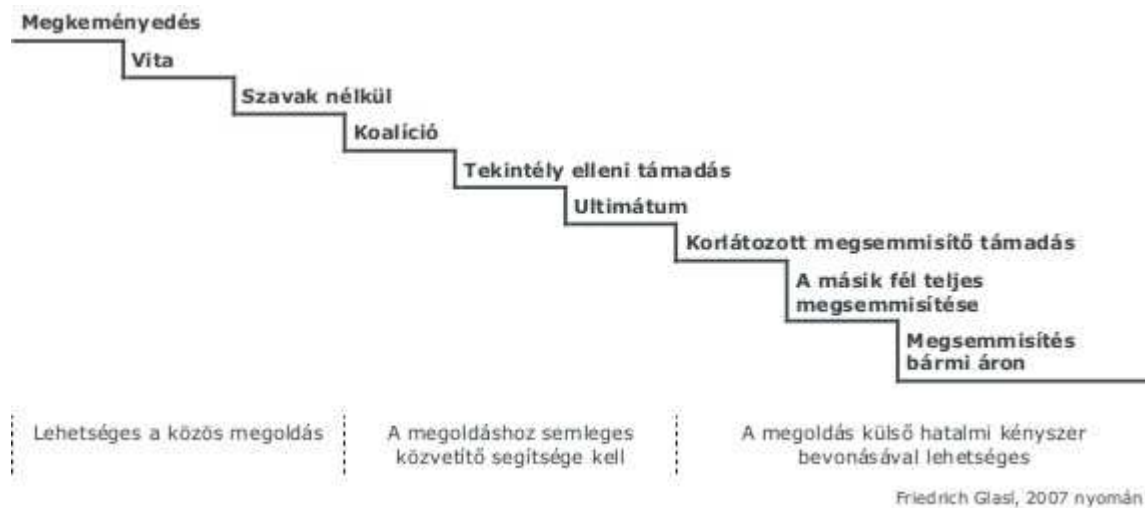
Ha az egyéni szinttől fentebb lépünk, akkor csoportok közötti konfliktusokról is beszélhetünk, ide tartoznak a szervezeti konfliktusok is. A szervezetek közötti konfliktusoknál nagy szervezetek állnak szemben egymással. A konfliktusok legszélesebb körébe az ún. társadalmi konfliktusokat sorolhatjuk.

A konfliktus lejátszódása és hatása szerint lehet:

- Konstruktív konfliktus: elősegíti a változást, energiákat szabadít fel és serkenti a kísérletezést, a cselekvési alternatívák jobb kiválasztását. Rendszerint az érintettek számára kielégítően végződik.
- Destruktív konfliktus: a verseny egyenlőtlen felek között zajlik, alacsony az egyetértés a követendő szabályokat illetően és a felek kevésbé bíznak abban, hogy kölcsönösen be fogják tartani ezeket a szabályokat. Ide tartozik az a konfliktus is, amikor az egyik fél a másik teljes megsemmisítésére tör.

A konfliktusok kiterjedési foka

Friedrich Glasl a modelljében kilenc konfliktusszintet, kiterjedési fokot különböztet meg. A konfliktus megoldási lehetőségeinek tekintetében ezt a kilenc szintet három csoportba sorolja.

A változás 4 EL modellje

- Ellenállás
- Elégedetlenség a jelennel
- Elképzelt (vonzó) jövő
- Első lépés.

Konfliktuskezelési stratégiák

Az egyik legismertebb, és leginkább használt modell a konfliktuskezelési stratégiák rendszerezésére Thomas Kilmann ötelemű modellje.

Thomas Kilmann a következő lépéseket javasolja a konfliktusok kezelésére, ha a helyzet lehetővé teszi:

- A probléma tudatos felismerése
- A másik nézőpontjának megismerése
- A másik gondolkodásának megértése
- Visszajelzés, újrafogalmazás
- Saját nézőpont, logika elmondása
- Törekvés a közös megegyezésre
- Megoldáskeresés, lehetőségek sorozatán keresztül
- A megoldás nyomon követése

Svájcban pl. 100 órás képzést tartanak a sajtónak, amikor szuicid krízisről írnak, hogy helyesen kezeljék ezt a témát, erre még Magyarországon nincs gyakorlat.

A konfliktusok pozitív hatásai:

- hozzájárulhat helyzetek tisztázásához
- érdekek (egyéni és közösségi, rövid és hosszú távú) közelítéséhez
- előremutató változások elindításához.

Lehetséges konfliktus kezelési stratégia:

Edward de Bono „Hat gondolkodó kalap” módszere, a párhuzamos gondolkodás 6 szakaszát jeleníti meg.

Összegző gondolata az előadónak: konfliktusok nélkül nem leszünk humanizált lények.

Dr. Bugán Antal a Debreceni Egyetem Magatartástudományi Intézetének munkatársa, egyetemi docens előadásának címe: Konfliktus és kontroll volt. Előadásában elhangzott, hogy az emberi viselkedés egyensúlyát az önszabályozás biztosítja. Ennek alapvetően két mechanizmusát különböztük el:

- a biológiai szabályozó rendszert (mechanizmusait természettudományos szempontból jól ismerjük)
- öntudat és a szándékos, akaratlagos cselekvések szabályozása (mechanizmusáról lényegesen kevesebbet tudunk).

Az önszabályozási képesség az egyik legnehezebb humán-specifikus probléma. A konfliktusokat illetően a konfliktus helyzetek ezen önszabályozási képesség megtartásával vagy annak felborulásával végződhetnek.

A szabályozás 3 összetevő mentén alakul ki:

- az egyén életcéljai, ideáljai
- egyfajta monitorozás, melyben az egyén felismeri saját képességeit, lehetőségeit
- végrehajtási szakasz: az egyén aktuális állapotában „teszteli” az egyén lehetőségeit, kialakítja válaszreakcióit

Ezeket veleszületett programok, tanult szokások és motivációk befolyásolják a konfliktus megoldás folyamatában.

Önszabályozási folyamat összetevői:

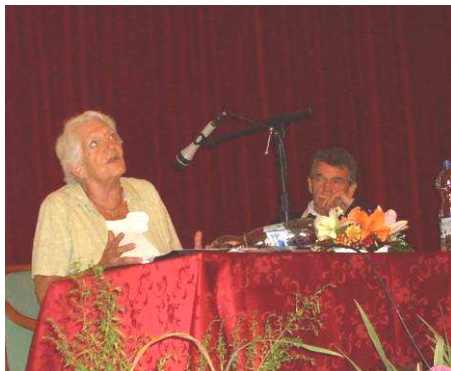
- önszabályozási erő
- tehetetlenség és figyelem
- transzcendencia (hosszú távú célok: aktuális stimulusok felülírása)
- belenyugvás és hatástalanítás
- félre szabályozás

- hiba aktiválta válasz

Modern kultúrákban:

- gyengül az önkontroll
- nőnek az önszabályozási kudarcok
- széles körben terjednek a népbetegségek, melyek háttérben különböző életvezetési konfliktusok állnak.

A segítőknek fontos, hogy felismerjék az egyéni kontroll és az önszabályozás lehetőségeit a különböző konfliktus kezelése folyamatában. Egészséges életvitelre, alkalmazkodásra felkészítő szocializációra van szükség.

Almásy Maritta előadásában a személyen belüli konfliktusról beszélt. Előadását egy levélrészlet felolvasásával kezdte, melyet S. Freud írt 85 éves korában Romain Rolland hetvenedik születésnapjára, „Emlékezetzavar az Akropoliszon” címmel, ez egy tudatalatti konfliktust illusztrál Freud édesapjával kapcsolatban. A következő példa szintén Freuddal áll kapcsolatban. Gustav Mahler zeneszerző, aki régóta szeretett volna Freuddal találkozni, végre Leidenben beszélhetett vele. Freud egy sétájuk alkalmával beszélt Mahlernek a szabad asszociációs módszerről, amit Mahler könnyen befogadott, így sikerült felszínre hoznia azokat a belső

tudatalatti konfliktusait, amik megkeserítették az életét, megértette, hogy zenéje egyes mozzanatai milyen gyermekkori szorongásokra vezethetők vissza. A másik fajtája a belső konfliktusoknak a tudatos konfliktusok, ezeknek az eredete a külvilág kényszerei és a belső meggyőződés közötti konfliktus. Minden diktatúrán alapuló államrendszer ilyen konfliktusokat teremt azokban a személyekben, akik nem értenek egyet a terrorral. Azok, akik kifejezik az ellentétüket életveszélyes helyzetbe kerülnek, és a családjukat is veszélyeztetik. Emiatt ezek a konfliktusok nagy feszültséggel járnak, igénybe veszik a személyiség energiáját, kihatnak az emberek lelki egyensúlyára, önbecsülésére. A német náciizmus és a kommunizmus is ilyen rendszerek voltak, mély nyomokat hagytak a pszichében és szociális viszonyokban is.

Dr. Bodó Sára „Nem bocsátlak el, amíg meg nem áldasz engem” (1Móz32,27b), A konfliktus, amely megtart vagy elveszít – a Bibliában címmel tartotta meg előadását. Jákób és Ézsau konfliktusán keresztül mutatta be a Bibliában ábrázolt konfliktust, amely egyben interperszonális konfliktus, szülők közötti konfliktus, testvérkonfliktus, intrapszichés konfliktus is. A Biblia ismeri az egyén és a

közösség közötti konfliktust, csoport és csoport közötti konfliktust. Sajátos és a Bibliában legalapvetőbb konfliktus az Isten és ember közötti konfliktus, amely a teremtéstől kezdve végigkíséri a próféták szolgálatát, Jézus testet öltésének küldetését, a tanítványok munkáját. A bibliai kijelentés legfontosabb üzenete Isten és ember konfliktusának áldozatos feloldása Jézus kereszthalálában. Milyen konfliktus megoldási sajátosság tanulható meg a Bibliából? Jákób története arról tanúskodik, hogy a megélt

és megküzdött konfliktus gazdagítja a személyiséget, és továbbhat a konfliktus szereplőire, megtartó konfliktussá lett, amely az egész nép jövőjét meghatározta. A Biblia világában is vannak „elveszítő” konfliktusok, ilyen Káin drámája, Saul király életkudarca, vagy Júdás öngyilkossága. Az egész Biblia szemlélete azonban éppen attól sajátos, hogy az embernek önmagán túlmutató kapaszkodókat, jól befogadható konfliktus-megoldási mintákat közvetít olvasói és követői felé. A konfliktusok feldolgozásában az első fontos lépés a konfliktus valóságos felismerése és értékelése. A Biblia

értékrendjéhez igazodó ember átadja az értékelési kontrollt Istennek, belátva és elfogadva, hogy élete egy magasabb összefüggés szerint is értékelhető.

A következő előadó *Dr. Kálmánchey Albert* a konfliktusok megjelenését elemezte a magyar népdalokban. Arra vállalkozott, hogy a magyar népdalokban szövegelemzéssel mikor, kik között, s milyen konfliktusok fordulnak elő. Az előadó által vizsgált összesen 7155 népdalból összesen 947-ben talált konfliktust. Az egyént mélyen érintő konfliktusok nagy része a párvalasztással, szerelemmel kapcsolatos. Ez váltja ki a legtöbb panaszt, s a legkeményebb reakciókat is. Nemcsak a szerelmet felbontó személyre, hanem magára a szerelemre, mint megszemélyesített fogalomra is panaszok olvashatók a népdalokban. A szövegelemzés révén a konfliktusnak mintegy 40-42-féle vonatkozására akadt az előadó. Figyelemre méltónak tartja a konfliktus kezelését bemutató népdalsorokat, melyek között találunk megbékülés kezdeményezését, lemondást, áldásmondást, bizakodást. A népdal néhol keményen bünteti a hűtlent, a csalárdul elhagyót, néhol kifejezésre juttatja az elhagyott, a megcsalt, a szerelmesétől elszakított személy halálvágyát. Az emberi élet elkerülhetetlen fordulóinak keserű próbáit népünk névtelen szerzői dalokba foglalták, hogy a bánat kimondásával, a düh világgá kiáltásával feloldják a fájdalmat és a szorongást, és megfogalmazzák az örömet, a dacot, a lemondást, a büszkeséget, a szerelem keserűségeit, a bukást is, hogy utat törjenek a vigasznak. Az előadás közös énekléssel zárult. A délután tovább folytatódott a szakmai program, immár kiscsoportok formájában dolgozták fel a konfliktus témáját a résztvevők, annak a 4 szekciónak a munkáját ismertetem a következők során, melyekben kollégáink részt vettek.

(Lejegyezte: Fazekas Mária - OKIT, telefonos tanácsadó)

1. Kihívások a segítő foglalkozásban, a telefonon keresztül történő kríziskezelés, gyakorlat és módszer. (2010. augusztus 28-29.)

Szekcióvezető: Zelenák József – OKIT szolgálatvezető

A konfliktusok, a krízisek összefüggésében végzett munka azt jelenti, hogy a segítő egy „probléma-kiváltó halmazzal” foglalkozik: marginalizációval, izolációval, törekeny kapcsolati struktúrákkal, anyagi és érzelmi hiányokkal, nem tiszta „megrendelésekkel” és látszólag megoldhatatlan problémákkal, valamint a felelősség átadásával.

Néhány javasolt kérdés, melyet érdemes megbeszélni a témával kapcsolatban, akár *(hozott konkrét eset, helyzet bemutatásával)*:

- A segítségkérés felvállalása, a fordulópont.
- A személyes találkozások alkalmával sikeresen működhet a kríziskezelés, a telefonos kommunikációt nehezítő tényezők ellenére hogyan lehetek „elég jó segítő?”
- Mi legyen a módszer, a szakmailag megalapozott segítségnyújtási koncepció, a követhető „út” – a protokoll, a személyközpontúság, tanácsadás...?
- A segítő szakember szerepe a döntések meghozatalában.

- Hajlandóság és képesség a „jó” és a „rossz” döntések meghozatalára.
- Az érzelem és az értelem szerepe a párkapcsolati krízisekben.

Mihez kezdünk, ha rájövünk, hogy konfliktusaink kiváltó okaitól nem is akarunk igazán megszabadulni, pedig tudjuk, hogy éppen ez a gátja annak, hogy tovább léphessünk?

Gátak:

- eltérő értékrend, elvek
- vélemény-különbség
- sérelmek, sebek
- ellenszenv (spontán), agresszió
- érdekellentét
- az „ügyek” határai (családi, közösségi)

A változás, a változtatás értelmének belátása, lehetséges megoldások...

- Hogyan jöhetünk (kliens és én) ki „jól” az „elveszít” fázisból a „megtartás” érdekében?
- Hogyan éljük túl a veszteségeket és traumákat?
- Hogyan építhető egy stabil, új lehetőségeket tartalmazó jövő a fájdalmas és negatív tapasztalatokkal teli múlttra?
- Támaszok, támasztékok.

A témaköröket „szerep-játékkal”, önismereti foglalkozással, a második napon *sajátélményű* segítő beszélgetés bemutatásával zártuk. („A segítő legfőbb munkaeszköze és módszere saját személyisége” – *jelszó jegyében.*) (Lejegyezte: Zelenák József)

2. Családi konfliktus- segítői dilemma (2010. augusztus 28-29.)

csoportvezető: Dr. Berényi Rita családterapeuta, szupervízor

A csoport alapkérdései a következők voltak:

- Miért retteg az ember a konfliktusoktól?
- Miért gondolja a legtöbb ember hibásan azt, hogy az a jó, helyes és követendő élet, amiben nincsenek konfliktusok?
- Hogyan gazdagít, visz előre a konfliktus?
- Miként lehet győztesen kikerülni saját harcainkból akkor is, ha látszólag veszítettünk?

A csoportmunka során a főhangsúly a segítői szerep megjelenése a segítő saját, személyes terében. Hogyan, milyen esetekben keverednek össze a szerepek bennünk? Mikor lehet segítségünkre, s mikor emelhet falakat közénk és családtagjaink, barátaink, ismerőseink közé az ilyesfajta szerepzavar. A munka során személyes élmények, tapasztalatok átbeszélésén és feldolgozásán keresztül mélyülhettünk el önmagunk mélyebb megismerésében, illetve láthattuk magunkat - szupervízorunk segítségével - kívülről, a csoport tagjainak meglátásai alapján, hogy egy-egy számunkra nehéz helyzetben hogyan viselkedünk, mik az erősségeink és esetleg mik azok a dolgok, amiken esetleg változtatni kellene.

Tartalmas, építő együttlétnék lehettünk részesei. (Lejegyezte: Csepregi János)

3. Belső konfliktusaink. A hiány. (2010. augusztus 28-29.)

csoporthvezető: Dr. Cserhalmi Magda- klinikai szakpszichológus, szupervizor

A szekció alapját a „Loved” című film képezte. Közösen megnéztük a filmet, mely eredetileg egy thriller, de számomra mély lélektani film volt. Egy fiatal hölgy belső küzdelmeiről szólt, és arról, miként éli meg a szeretet és elfogadás hiányát a minden napokban, valamint ez a hiány hogyan hat ki az életére.

Néhány érdekes gondolat azok számára, akik nem tudtak részt venni a konferencián és a szekción.

„Mi emberek is olyanok vagyunk, mint a mágnesek, ha túl közel kerülünk egymáshoz, akkor az eredmény a taszítás, mint a mágneseknél.” (Loved című film)

„Olyan jó lenne, ha az emberek tudnák annyira szeretni a másikat, hogy lemondjanak a saját vágyaikról és a másik embert is figyelembe vennék, nem csak saját magukat.” (Loved című film)

A szekció első napján a film megtekintése után, közösen beszélgettünk arról, kinek mit jelentett a film, mi volt az a mozzanat, ami rá hatással volt.

A második napon arra kért bennünket Magdolna, hogy gondoljuk végig, a mi életünkben hol jelenik meg a hiány, valamint, hogy történt-e velünk olyan esemény, mint a filmben szereplő lánnyal. Nagyon személyes és bensőséges volt a szekció, sokan megosztották a jelenlévőkkel a múltjuk és jelenük hiányait. Magdolna mindig visszacsatolt, és kérdésekkel próbálta segíteni a szekciót, utat mutatott a megoldások felé. (Lejegyezte: Demjén Ildikó)

4. A serdülőkori konfliktusok, átmeneti krízisek (2010. augusztus 28-29.)

Vezető: Síró Ágnes, Klinikai gyermekpszichológus, családterapeuta

A serdülőkor, a személyiség fejlődése során a normatív krízisek szempontjából különösen nehéz életszakasz, hiszen a kamasz ebben az időben szakad el a gyermekkortól és válik felnőtté. A serdülők hangulatingadozásai, belső konfliktusai, önértékelési problémái, feszültségei miatt gyakran kerülnek válságos érzelmi, hangulati állapotba még akkor is, ha környezetük egyébként megértő. A legtöbb konfliktust az átmenet, az önállóságért folytatott küzdelem eredményezi, ahol a határok, a kontroll és a felelősség kérdése elsődlegessé válnak. A konfliktusok helyszíne elsősorban a család és az iskola.

Ahhoz, hogy a kamaszok és a szülők viszonyát megértsük, visszagondolhatunk azokra a gyermekkori játékokra, ahol a biztonságos zónát otthonnak, vagy háznak nevezik, a másik zóna pedig maga a nyílt tér, ahol ügyesnek és bátornak kell lenni. A két szakaszban átélhető a biztonságban tartózkodás, és ennek az elhagyása a visszatérés lehetőségével. A kamaszok fejlődése szempontjából mindkét tér alapvetően fontos.

A szekció folyamán a csoporttagokkal szétválasztottuk a zártabb családi teret és a külvilág terét, és megvizsgáltuk a kettő közötti átmenetet. Megnéztük, hogy a terekhez milyen pozitív és negatív történések és hatások kapcsolódnak, megállapítottuk, hogy a legtöbb konfliktus az átmeneti térhez kötődik. A családi zárt térben negatív hatások lehetnek például: elhanyagolás, következtetlenség, fizikai és érzelmi bántalmazás, megértő figyelem hiánya, anyagi problémák, szexuális abúzus. A nyílt, külső tér jellemzői: kommunikáció, a vágyak, és kortárs csoport.

A mai kamaszoknál a kortárs kapcsolatok hatásán kívül számolnunk kell az internet világával is, aminek szintén lehetnek káros hatásai az előnye mellett.

A szekció alatt két esetet dolgoztunk fel, egy homoszexuális fiú és egy bántalmazott gyermek történetét mutattuk be szerepjátékon keresztül. (Ajánlott irodalom: Ferenczi Sándor: Nyelvezavar, ajánlott filmek: Sofia Coppola: Öngyilkos szüzek, Bergmann: Fanny és Alexander, A legjobb szándékok) (Lejegyezte: Mészáros László)

Össességében rendkívül tartalmas és szakmailag nagyon nivós két napot töltöttünk el Debrecenben, mely során megszerzett ismeretek, tapasztalatok nagyon nagy segítséget jelentenek a mindennapi telefonos segítői munkánk során.

Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat munkatársai

További szekciók voltak még:

Konfliktus és kontroll

Dr. Bugán Antal, klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológus, egyetemi docens

A személyen belüli konfliktusok

Almásy Maritta, pszichológus, szupervizor

A konfliktus, amely megtart vagy elveszít – a Bibliában

Dr. Bodó Sára, egyetemi docens

Stábkonszenzus - kinek az érdeke?

Árkovits Amaryl Eszter, pszichiáter, pszichoterapeuta – *Lux Károly*, pszichológus

A bennünk ragadt konfliktusérzet hatása

Marosszéki Emese, szupervizor

„Fiatalok, felnőtt gondokkal”

...avagy már nem gyerek, még nem felnőtt

Gesztelyi Tamás, gyógypedagógus, mentálhigiénikus

A konfliktus – megtart és/vagy elveszít

Buza Domonkos, pszichológus (a LESZ tiszteletbeli elnöke)

Rövid hírek, információk

EUROBAROMETER 73 Előzetes eredmények

A 2008 őszen kitört világgazdasági válság hatásai továbbra is meghatározzák az európai uniós állampolgárok véleményét. A magyarok pedig - a szokásokhoz híven - az EU-átlagnál borúsabban ítélik meg saját helyzetüket. Megjelent az Eurobarometer 73. számú jelentése.

Az Európa Unió 1973 óta félévente végez közvéleménykutatást állampolgárai között különböző gazdasági és társadalmi kérdésekről. A legutóbbi felmérés adatait 2010 májusában vették fel (Magyarországról 1000 embert kérdeztek meg), az előzetes összegzést pedig augusztusban hozták nyilvánosságra. Annak ellenére, hogy a 2008 év végihez képest kedvezőbb a gazdasági környezet (a statisztika szerint az országok gazdasági mutatói növekedésnek indultak 2009 második felétől), az európaiak véleményét továbbra is jelentősen meghatározza a korábbi visszaesés. Átlagosan 22%-ban tartják úgy az EU 27 tagállamában, hogy a nemzeti gazdaság jó állapotban van, 77%-uk szerint ennek pont az ellenkezője igaz. A magyar adat ennél sokkal kedvezőtlenebb: a magyaroknak csupán 4%-a vélekedett úgy, hogy a magyar gazdaság jó állapotban van, 96% szerint rosszban. Az egyes háztartásokra vonatkozó hasonló kérdés esetében 64% (EU27) vélte úgy hogy alapvetően jó állapotban van háztartásuk, ez a magyarok esetében 28%.

Az Európai Unió tagság megítélésére vonatkozó kérdéssel kapcsolatban a válaszadóknak kevesebb, mint fele nyilatkozott kedvezően (49%) az EU 27-ek átlagában, míg a magyaroknak csak 38%-a vélte úgy, hogy az EU-tagság jó dolog. Ez utóbbi adat azonban folyamatos növekedést mutat a 2008 őszen mért legalacsonyabb értékhez (31%) képest (az EU-tagság támogatottsága csak az EU-csatlakozás előtt volt 50%-nál magasabb (2003

őszen 56%). Az európaiak 18%-a szerint EU-tagnak lenni kifejezetten rossz dolog. Érdekes módon a magyarok ennél kevésbé elutasítók (15%)

Szintén hagyomány, hogy a magyarok az átlagnál jóval jobban bíznak az európai intézményekben, mint saját kormányukban vagy parlamentjükben. A magyarok 55%-a bízik az Európai Unió intézményeiben, 41%-uk a nemzeti parlamentben és 40%-uk a saját kormányában. Ez a tendencia az EU átlagában is igaz, viszont az intézmények elfogadottsága mindenhol alacsonyabb, mint hazánkban: EU - 42%, parlament - 31%, kormány - 29%.

A gazdasági válság kezelésére szorosabb együttműködést szorgalmaznak a tagállamok között az EU27-k (86%) és a magyarok is (92%).

A globalizációval kapcsolatban feltett kérdésre kapott válaszok érdekes eredménye, hogy a magyarok 70% tartja úgy, hogy a globalizáció lehetőség a gazdasági fejlődés érdekében. Itt az EU-átlag csak 56%.

Az Eurobarometer 73. számú felmérése szintén foglalkozott az európai állampolgárság kérdéseivel. Arra a kérdésre, hogy az állampolgárok mennyire vannak tisztában az európai állampolgárságból fakadó jogaikkal a 27 tagállam átlagában a válaszadók 42%-a nyilatkozott úgy, hogy tisztában van a jogaival és 72% nyilatkozott arról, hogy több információra lenne szükség az európai állampolgárságról.

Az egyes országok eredményei szerint a finnek (63%), luxemburgiak (62%) és németek (57%) érzik a legtájékozottabbnak magukat, a magyarok (39%) eredménye a középmezőnyre elég, a saját bevallásuk szerint legtájékozatlanabb országok Románia (30%), Bulgária (30%) és Franciaország (28%).

Az Eurobarometer 73 közvéleménykutatás eredményei (egyelőre csak angol nyelven) http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb73/eb73_first_en.pdf

A Magyarországra vonatkozó adatok:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb73/eb73_fact_hu_en.pdf

Leplezett nagylelkűség - Gazdagok jótékonykodása

Külföldön többen bírálják, idehaza egyelőre nem követik azon amerikai milliárdosok mozgalmát, akik vagyonuk legalább felét jótékony célokra fordítják. A közvéleményben a valós helyzetenél rosszabb kép él a hazai tehetősek adakozási kedvéről. Lesz-e kezdeményező? – teszi fel a kérdést a Figyelő.

Árvízkárosult családoknak gyűjtött pénzt a napokban az egyik kereskedelmi rádió, s reggeli műsorában riporterei celebeket hívtak fel élő adásban, adakoznának-e. Felemás volt a mérleg, gyakori a dadogás. A jótékonykodás – szűrhetette le a hallgató – a magyar gazdagoknak és híreseknek vagy nem magától értetődő kötelezettség, vagy legalábbis nem szeretnek és tudnak beszélni róla.

A közvélemény egyelőre nem hisz abban, hogy idehaza az amerikai kezdeményezésnek sok követője lesz. A FigyelőNet olvasói legalábbis pesszimisták gazdagjaink áldozatkészségével kapcsolatban: az internetes oldalon (fn.hu) feltett kérdésre adott válaszok alapján közel 80 százalékuk úgy gondolja, a magyar milliárdosok nem ajánlanák föl jótékony célokra a vagyonukat. Mintegy 10 százalékuk véli úgy, hogy azért akadhat néhány ilyen, s csak egy hajszálnyival többen jelölték meg azt a választ, hogy akár sok magyar milliárdos is hajlana erre.

Kuti Éva, az Általános Vállalkozási Főiskola (ÁVF) társadalomismereti tanszékének oktatója szerint egy ilyen mozgalom létrejöttének és sikerességének kulcsa az, hogy a kezdeményezőknek tekintélye, szavuknak súlya legyen. „Magyarország nem Amerika. Míg a tengerentúlon a sok pénz presztízst biztosít, nálunk a nagy vagyont gyanakvás övezi, ezért nem jár együtt a tekintéllyel.”

A rendszerváltás utáni legnagyobb adakozónk az amerikai, igaz magyar származású [Soros](#)

[György](#). Őt követi országunk két legvagyonosabbnak tartott embere, [Csányi Sándor](#) és [Demján Sándor](#). A magyar felajánlásokra nem feltétlenül a lemaradók felkarolása, hanem inkább az jellemző, hogy egy-egy milliárdos a szívügyének tekint egy területet, és arra áldoz a magánvagyonából. Bojár Gábor, a Graphisoft alapítója például az egykori óbudai gázgyár területén indít elit információtechnológiai és bioinformatikai magánegyetemet, ahol a tehetséges magyar fiatalok akár ingyen is tanulhatnak; a Fotex-vezér [Várszegi Gábor](#) pedig az agárdi Sándor Károly Labdarúgó Akadémiát teremtette meg a saját pénzéből. A művészetrajongó Kovács Gábor – aki többek között a Bankár Holding tulajdonosa – még 2002 őszén hozta létre 3 milliárd forintos alaptőkével kortárs képzőművészeket támogató magánalapítványát, s az így kialakított gyűjteménynek 2004 tavaszától az Andrassy úti KOGART Ház ad otthont.

Kuti Éva is elismeri, hogy van előrelépés a magyarok adakozási kultúrájában. Az utolsó elérhető (2004-es) kutatási adatok szerint ugyanis a felnőtt lakosság közel háromnegyede segítette valamilyen pénzbeli vagy természetbeni adománnyal a rászoruló magánszemélyeket és a különböző egyházi, állami és civil szervezeteket. Ugyanez az arány 1993-ban még csak 58 százalék volt. „Az adakozás kultúrája határozott fejlődést mutat, s ez a legmagasabb státusú rétegekre fokozottan érvényes” – teszi hozzá az ÁVF oktatója.

Figyelő

NONPROFIT SZERVEZETEK MAGYARORSZÁGON, 2008.

Központi Statisztikai Hivatal

Budapest, 2010
ISSN 1218-7194
196 oldal
2800 forint

A kiadvány a nonprofit szektorra vonatkozó, 2008. évi teljes körű és mintavételes adatgyűjtés eredményeit foglalja össze. Áttekintést ad a szektor szerkezetéről, méretéről, gazdálkodásáról, humán erőforrásáról, valamint a szektorban zajló folyamatokról, a statisztikai mutatók alakulásának legfontosabb tendenciáiról.

A kiadvány megrendelhető a Nonprofit könyvesboltban: <http://www.eucivil.hu/konyvesbolt/index.php?id=620>

13

Négy Főállású Angyal segíthet egy éven keresztül

A Vodafone Magyarország idén harmadszor hirdette meg Főállású Angyal programját. Az eredményhirdetést követően négy főállású angyal dolgozhat egy-egy non-profit szervezetnél fontos társadalmi célok érdekében 12 hónapon keresztül a mobilszolgáltató jóvoltából. Ez alkalommal azonban nem csak külsős pályázóknak biztosítottak lehetőséget, külön pályázatot hirdettek a Vodafone saját dolgozói között is, ahonnan a negyedik főállású angyal származhat.

A hatalmas érdeklődésnek örvendő, közel tizennégyezer rajongót tömörítő Vodafone Felelősségvállalás Facebook oldalra idén összesen 151 pályázat érkezett. A pályázatok közül 20 mű kerülhetett az elődöntőbe, amelyből hármat a rajongók szavazatai – azaz a „lajkok” mennyisége -, tizenhetet pedig a zsűri döntése alapján választottak ki. A

Videó:

<http://www.facebook.com/?ref=logo#!/video/video.php?v=1513269874013&comments&ref=mf>

Jakab Áron, az életre hívója a 'fruit of care' kezdeményezésnek, amely a fogyatékkal élők által készített termékek (gyertyák, lakás kiegészítők, szappanok, lámpák, stb.) piacra lépését segíti. Itt dizájnerek tervezik azokat a termékeket, amelyek értelmi sérült emberek minőségi kézműves munkájának eredményei. „Ne halat adj, hanem hálót!” A jól ismert mondás nem csak Afrikában, hanem

Videó: <http://www.facebook.com/video/video.php?v=1447562503994&comments&ref=mf>

Rosta Gábor főállású angyalként a közösségi kertek kialakítását segíti elő Budapesten. A közösségi kertek olyan városi zöldterületek,

döntőbe jutott tíz pályázatból végül hármat választott ki a zsűri.

Matolcsi Zsuzsanna, önkéntes tanár, főállású angyalként az iskolai közösségi szolgálat népszerűsítésért és elismertségéért küzd. A világ számos országában az érettségire való felkészítés kötelező eleme a közösségi tevékenység. A magyar középiskolák pedagógiai programjának is része lehet az Iskolai Közösségi Szolgálat, hiszen több intézményben már sikeresen működik ilyen, vagy ehhez hasonló rendszer. A közösségi projektek, amelyeket a diákok valósíthatnak meg, és amelyek elősegítik a tanulók érzelmi fejlődését, növeli szociális érzékenységüket és fokozza a közösség iránti felelősségérzetüket, ezáltal hosszú távon tudatos állampolgárokat nevelhet.

Magyarországon is érvényes. A vállalkozás bevételei társadalmi célok megvalósulását támogatják közvetlenül, mivel a 'fruit of care' valamennyi termékét védett műhelyekben értelmi sérült emberek állítják elő. A program sikere így az értelmi sérült emberek fenntartható foglalkoztatását és társadalmi elfogadását segíti elő.

amelyeket a városiak közösségben művelnek – virágzó kertté vagy akár veteményessé alakítanak kihasználatlan városi tereket. A

kezdemenyezés azért is érdekes, mert Budapest mind a zöld területek, mind az aktív közösségek terén hiányt szenved. Ezekre keres megoldást a közösségi kertek alapítása. Ez a Videó: <http://www.facebook.com/?ref=logo#!/video/video.php?v=1513403237347&ref=mf>

tevékenység nem csak közösségkovácsoló, de válságkezelő hatással is bírhat, hiszen a kertek gondozói akár zöldséget és gyümölcsöt is termelhetnek maguknak.

A Vodafone Magyarország idén először nevezett ki angyalt saját dolgozói közül. Ebben az esetben is ugyanazon szabályok alapján bírálta el a zsűri a kollégáktól beérkező pályaműveket, mint a külsős pályázatok esetében. A Vodafone Magyarország dolgozója egy éven át dolgozik főállásban egy non-profit szervezet munkatársaként.

Sági Andrea a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány munkájában vesz részt tizenkét hónapon keresztül. Andrea elsősorban a kommunikációs feladatok ellátásában támogatja a szervezetet. A fogyatékkal élő embereknek a munka világába történő integrációja során a Vodafone Magyarországnál megszerzett több éves vezetői tapasztalata is a hasznára lesz.

Videó:

<http://www.facebook.com/?ref=logo#!/video/video.php?v=1517795747157&comments&ref=mf>

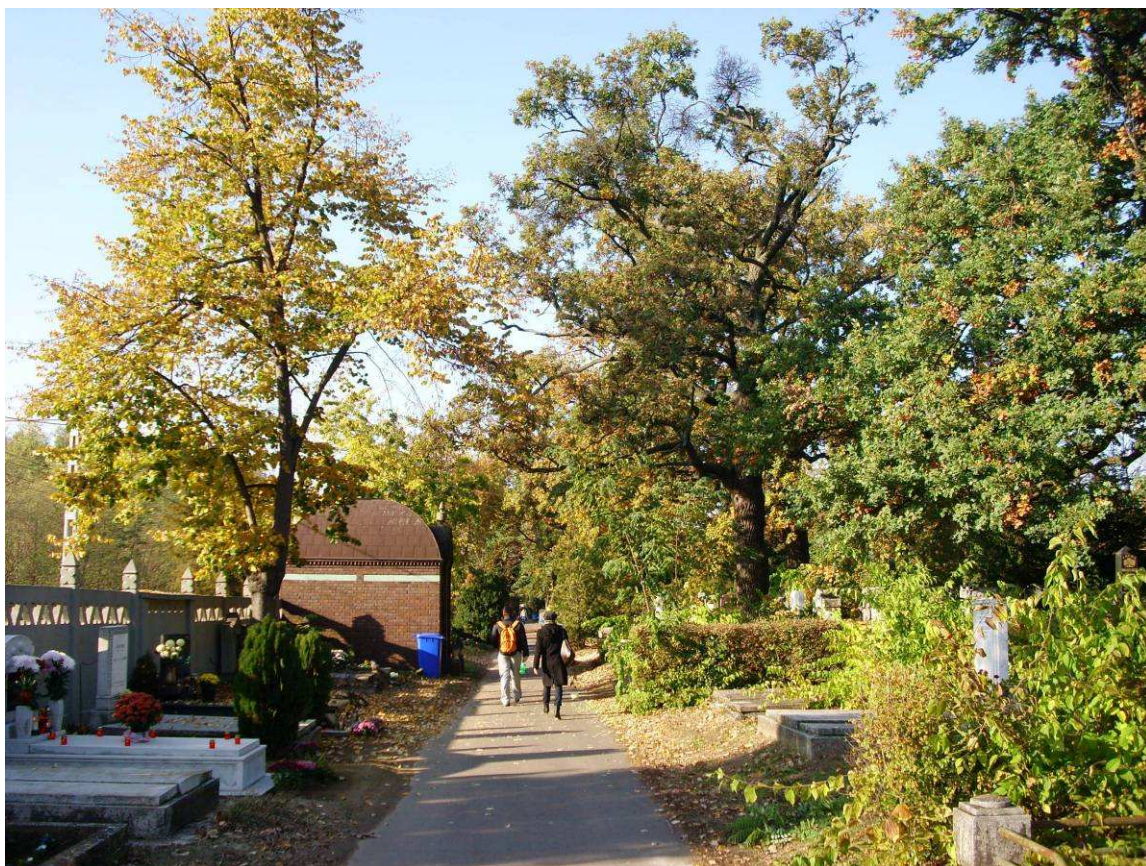
A „Főállású Angyal” program a Vodafone jótékonyági kezdeményezése, amelynek értelmében a nyertesek – teljes munkaidőben – egy éven keresztül dolgozhatnak egy-egy általuk megjelölt magyarországi non-profit

szervezetnél, miközben alkalmazásuk költségeit teljes egészében a Vodafone fedezi.

A pályázatról és az Alapítványról részletes tájékoztatás a

<http://www.facebook.com/vodafonefelelossegvallalas> oldalon található.

nonprofit.hu

Programjaink

Dátum	Nap	Időpont	Megnevezés
SZEPTEMBER			
Szeptember 6.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	Országos Találkozó megbeszélés
Szeptember 23.	Csütörtök	17 ³⁰ – 20 ⁴⁵	Szupervízió
OKTÓBER			
Október 4.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	Esetkonzultáció
Október 14.	Csütörtök	17 ³⁰ – 20 ⁴⁵	Szupervízió
Október 25.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	Esetkonzultáció
NOVEMBER			
November 11.	Csütörtök	17 ³⁰ – 20 ⁴⁵	Szupervízió
November 22.	Hétfő	17 ³⁰ – 20 ³⁰	Esetkonzultáció
DECEMBER			
December 9.	Csütörtök	17 ³⁰ – 20 ⁴⁵	Szupervízió
December 16.	Csütörtök	17 ³⁰ – 21 ³⁰	Karácsony

15

A szünetek 19 órától 15 percben, 19:15-ig tartanak minden alkalommal (esetmegbeszélés és szupervízió)!

A LESZ Hírleveléből

A bioetika alapelve és a segítő kapcsolat összefüggései, - avagy hol a határ e kettő között?

Közismert tény, hogy mi segítő szakemberek rendelkezünk a segítő attitűd több-kevesebb jellemzőivel. Ennél a gondolatmenetnél elsősorban az erkölcsi motívumokat veszem górcső alá. Mire is gondolok:

- a segítő nyíltan felvállalja célját
- a segítő a reá bízott személy iránt felelős
- a segítő nem manipulálhatja a kliens/hívót, de a hívó kliens manipulálhatja a segítőt
- a segítő nem dönthet a kliens/hívó helyett
- a segítő elsősorban nem a sikert hajszolja, vagyis nem a siker adja az érték mértékét
- a segítő nem adhatja fel a hívóért a harcot, vagyis meg kell küzdenie a kapcsolatért, a találkozásért
- a segítő célja a hívó/kliens autonómiájának növelése.

Ebben a gondolatébresztő cikkben elsősorban a segítő/ügyelő és a hívó/kliens autonómiája közötti határterület dilemmáira szeretném a hangsúlyt fektetni.

A mai bioetikában négy olyan alapelv van, amelyeket minden erkölcsi dilemma megoldásakor fontos szempontként kell figyelembe venni:

1. Az autonómia tiszteletének elve
2. A „Ne árts” (Nil nocere) elve
3. A jótékonyosság elve
4. Az igazságosság elve.

Mielőtt ezekre az alapelvekre kitérnék részletesebben meg kell jegyezmem, hogy Hippokratész óta az utóbbi évtizedben helyet cserélt a „Ne árts” és az autonómia elve. Éppen azért, mert az önálló akarat biztosítása sokkal fontosabbá vált. Természetesen a telefonszolgálatok működésében is így igaz. Az önálló döntés hozzájárul az egyén személyiségfejlődéséhez és pont ezért nem a tanácsadason van a hangsúly, hanem az, hogy eljuttassuk a hívót a saját problémamegoldó stratégiájának felismeréséhez, hogy a lehető legjobb döntés tudja meghozni a problémájára.

Nézzük a négy alapelvet kicsit részletesebben.

1. Az **autonómiáról** röviden: autonóm az az ember, aki fizikai és pszichológiai korlátozottságok nélkül, vagyis külső belső kényszertől mentesen, szabadon képes mérlegelni a cselekvési alternatívák között, illetve az emberek autonóm döntései, szándékai, tettei nem korlátozhatók, nem akadályozhatók mindaddig, amíg ezek mások autonómiáját nem sértik. Mint láttuk 3 elemet tartalmaz:

- a gondolkodás autonómiáját
- az akarat autonómiáját és
- a cselekvés autonómiáját.

Ha a három közül az egyik nem biztosított, - nem teljes értékű az autonómia.

2. Röviden a „**Ne árts**” elvéről:

- a segítő ügyelőnek mindig a hívó javát, jóllétét kell legfontosabbnak tartania.
- a segítő a segítői munkájában a veszélyeket a lehetséges minimumra csökkentse le
- a segítő munkája során a lehető legkedvezőbb segítői módszert alkalmazza az előny és hátrány mérlegelése után.

3. Jótekonyság elve: két féle tartalmi megközelítésben:

a./ pozitív: - előzd meg a rosszat!

- szüntesd meg a rosszat!

- tegyél jót!

b./ hasznosság elve: minden tett lehetséges következményeit előzőleg fel kell becsülni, azaz a kockázat ne legyen nagyobb a feltételezett haszonnal.

4. Igazságosság elve: az arisztotelészi formális igazságosság: egyenlőkkel egyenlően, egyenlőtlenekkel egyenlőtlenégeik arányában.

Mivel az emberek mind társadalmilag, mind biológiailag egyenlőtlenek, így vizsgálni kell a sokféle egyenlőtlenesség közül a morálisan lényegeset a következők alapján:

- Mindenkinnek egyenlően
- Mindenkinnek szükséglete szerint
- Mindenkinnek szorgalma, erőfeszítése szerint
- Mindenkinnek teljesítménye szerint
- Mindenkinnek érdemei szerint
- Mindenkinnek a piac törvénye szerint.

A tradicionális, paternalisztikus szemlélet a négy alapelv közül a legfontosabbnak a jótekonyság kötelességét tartja oly módon, hogy a jótekonyságot erősebbnek tekinti a kliens autonómiájának tiszteleténél, így ha pl. ha egy beteg mást akar a kezelés, terápia hasznosságától eltérően, akkor a paternalisztikus szemlélet indokoltnak tartja a beteg autonómiájának a megsértését a jótekonyság elvének betartása érdekében. A mai bioetikai szakirodalom kb. a hetvenes évektől ezzel szemben a beteg autonómiájának tiszteletét tekinti az erősebb elvnek. Addig is elmehet ez a tisztelet, hogy pl. Angliában az öngyilkos egyént a segítségnyújtás visszautasítása után akár a halál beálltaig is végig asszisztálja, végig kíséri a páciens a segítő. Vagy gondoljunk a kényszerkezelések megszüntetésére.

Felvetődik tehát a kérdés vagy dilemma, hogy hol a lehet a határvonalat meghúzni a segítségnyújtás és az autonómia között oly módon, hogy mindkettőt egyenrangúan figyelembe véve egyik se sérüljön. A segítőfoglalkozás egyik káros kísérő jelensége, csapdája az onnipotenciaérzés. E jelenség azt a csapdát keltheti a segítőben, hogy minden áron meg kell mentenie, segítenie kell az elesetten, hiszen őreá van bízva, teljes mértékben felelősséggel tartozik érte. Azt kevésbé ismerik fel a segítők, hogy az öntudatánál lévő beteget nem foszthatják meg még elesett állapotban sem – a teljes felelősség vállalásától, bármilyen labilis, erős függőségigénnyel rendelkezik is, - döntenie nem dönthetnek a beteg helyett.

Kis értelmező szótár a Bioetikához:**attitűd:** magatartás, viselkedés, modor, szellemi beállítottság**tapasztalat:** nevelés és/vagy elvont értékrendek által formált viszonylag időtálló tájékozódási, megítélési és cselekvési irányelvek együttese.**autonómia:** önállóság, függetlenség, a személyiség szabad választási lehetősége**erkölcs:** (morál) az etika tárgya. Az egyénnek vagy a csoportnak önuralomra és önkontrollra vonatkoztatott etikai szokásszerű viselkedésének normarendszere.**etika:** filozófiai tudomány Arisztotelésztől származik az erkölsről szóló tan jelölésére.**bioetika:** az étellel kapcsolatos morális kérdések összefoglaló tudománya. Bizonyos vonatkozásban függ az adott társadalmi és kulturális koroktól.**dilemma:** kellemetlen, kényszerű helyzet, amelyet két vagy több lehetőség közötti választás kényszerűsége okoz, vagy olyan következtetés, amely az ellenkező lehetőséget két irányból is kizárja.**paternalisztikus:** latin atya (pater) – tekintélyelvű. Olyan gondolkodásmód, mely valamilyen fő hangsúlyt helyez akár egy személyre vagy kiemelt dologra.**omnipotenciaérzés:** olyan gondolkodásmód, mely azt hiteti el az emberrel, hogy mindenható, korlátlan hatalmú, hatalmas. Az onnipotens segítő azt hiteti el magával, hogy mindenáron, és minden

helyzetben segítenie kell.

tradicionális: hagyományos, a hagyományokon alapuló, a régiektől átvett ősi.

kognitív: pszichológiai fogalom. a közérzetet érintő kijelentésekből, észlelési ítéletekből és/vagy cselekvésekből, származtatott rendezőelvek, amelyek a tapasztalatok szimbolikus megjelenítése során a fogalom a gondolkodásban és a beszédben való alkalmazása fölött uralkodik.

empátia: eredeti jelentése: műalkotások megértése. Pszichológiai értelemben belehelyezkedés más szerepébe. Valaki viselkedésének, érzésének személyes feltételezések vagy benyomások alapján történő megértése.

kongruencia: megfelelés, hitelesség, szerepmentesség.

integritás: sértetlenség, érintetlenség, épség.

igazságosság: az erkölcsi tudat fogalma. A dolgok olyan állapotát jellemzi, melyet az emberi értékrend és az emberi jogok bizonyos felfogásával összhangban állónak tekintünk. Ez is társadalmi kultúráktól is függ.

Felhasznált irodalom:

1. Dr. Kovács József: A modern orvosi etika alapjai
Medicina Könyvkiadó Budapest 1997.
2. Dr. Ransburg Jenő Szeretet, Erkölc, Autonómia
Integra-Projekt Kft. Budapest 1994.
3. Dr. Gárdai Miklós: A szenvedélyek és drogfogyasztás etikai problémái
Szenvedélybetegségek IV. évf. 4. sz. 253-259 p.
4. Dr. Buda Béla: A segítő kapcsolat
előadás a Szociálpedagógiai Műhely 1985.dec.11- i foglalkozásán

*Molnár Erzsébet
egészségfejlesztő mentálhigiénikus*

Görbe tükör

Milyen jó lenne, ha a tükröt is úgy görbíthetnénk, mint a szánkat: mosolyra szélesen, szomorúságra röviden.

S ha a jó tulajdonságainkat felnagyítaná, a rosszakat pedig lekicsinyítené.

Mennyi szó-játék van bennünk, s mennyire nem élünk velük.

Pedig rímbe is szedhetjük – a mi fő szavunkat, a hallgatást.

Az igekötőket én így tanultam: be, ki, le, fel, meg, el, át, rá, ide, oda, szét, össze, vissza

Ki-hallgatás, ugye, nem szeretem,

Le-hallgatás, fura titkok tudója leszen.

Meg-hallgatás, gyakoroljuk hosszú évek óta.

El-hallgatás, sok-sok baj okozója.

Rá-hallgatás, ha érdemes, aki elmondja,

Vissza-hallgatás, a szakma bibliai kódja.

S jön a beszélés – a hallgatás párja,

be-beszélés, hiszed, nem hiszed, dönts el,

ki-beszélés, ne élj veled, becsületed vesztetted.

Le-beszélés, ha jó a cél, élj veled,

Meg-beszélés, sok örömmel teteje.

El-beszélés, irodalmi a műve,

Át-beszélés, eseménynek veleje

Rá-beszélés, nem akarja, érdemes?

Össze-beszélés, lesz-e gyümölcs, csak ferges.

Vissza-beszélés, ha nincs fék a nyelveden,

Gondolj erre, még mielőtt kárt teszel a

lelkeken.

Adamovichné Margó

Könyvismertető

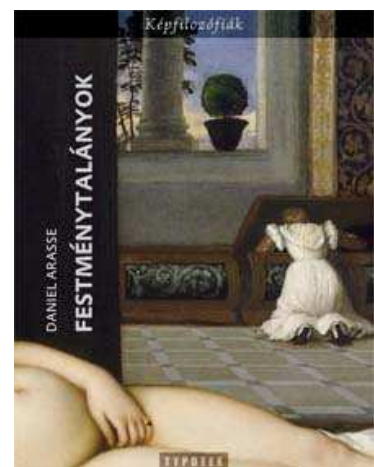
A gondolkodás nem szükségszerűen lehangoló dolog” – Kritika Daniel Arasse *Festménytalányok* című kötetéről

„A *Festménytalányok* egyszerre szólít meg szakembert és laikust, ilyen értelemben az igényes ismeretterjesztő könyvek fehér hollói közé tartozik. A Typotex kiadó a szöveggondozás mellett a képanyag minőségére is nagy figyelmet fordított, ezt talán felesleges lenne kiemelni akkor, ha a könyvkiadói gyakorlatban ez természetes és megszokott volna. Akárhogyan is van, a *Képfilozófiák* sorozat negyedik darabja izgalmas és gyönyörű könyv” – [Tülkös Terézia kritikája](#)

„Mária fényűző palotájában, az Angyali üdvözlés végtelenül szentséges pillanatában egy kövér csiga halad céltudatosan az anglyaltól Szűz Mária felé: magának ehhez nincs hozzáfűznievalója?”

Francesco del Cossa: *Angyali üdvözlés*

Az idézetből is látható, hogy Daniel Arasse *Festménytalányok* című második magyar nyelven megjelent kötetében megállás nélkül kérdez és provokál. A megnyugtató, néhol rövidre zárt művészettörténeti okfejtéseket felülvizsgálva nem elégszik meg a pusztán ikonografikus és történelmi megalapozottságot biztosító forrásvizsgálattal. Olyan ő, mint a csiga Mária házában: „*egyáltalán nem mondható diszkrét jelenségnek*”, inkább rendetlenséget csinál a művészettörténészek kínosan precíz háza táján. Ahogyan Francesco del Cossa a mi világunkba festette a csigát, hogy az a kép megközelítésének eszköze legyen, úgy Arasse az olvasó stratégiája.

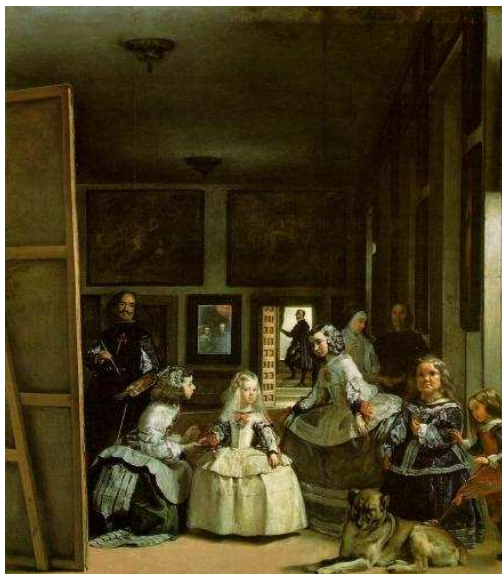
A kötet nyitólevelének tézise szerint „*küzdeni kell ez ellen a domináns, állítólagosan történelmi gondolat ellen, ami meg akar akadályozni bennünket abban, hogy gondolkodjunk, és azt sugallja, hogy sohasem voltak »inkorrekt« festők. Ez az ikonográfia elve, amely e nélkül elveszítené alapjait és bizonyosságait*”. A tézis határozottsága ellenére Arasse nem az ártatlan, tiszta tekintet - mely szintén teoretikus konstrukció lenne - lételemét hirdeti, mindinkább arra hívja fel a figyelmet, amit esetlenül most a műalkotás eredendő tapasztalatának hívok.

A már idézett levél a kötet elvi bevezetőjeként is olvasható: „*Nem állítom, hogy a műalkotásoknak csak egy jelentése van, következőképp csak egy »jó« értelmezésük volna lehetséges. [...] Nem, ami engem izgat, az inkább ez a szövegekből, idézetekből, külső utalásokból szőtt szűrőfeleség, amelyet, úgy látszik, olykor mindenáron magad és a mű közé akarsz tenni, egyfajta napvédőként, ami megvéd a mű ragyogásától és megőrzi azt a*

szokásrendszert, amelyen alapul és amiről megismersz a mi tudományos közösségünk”.

Mindezek alapján felmerül a kérdés, mi baja a történetiséggel Arasse-nak? A válasz a művészettörténet anakronizmusában keresendő. A *Festménytörténetek* című, szintén a Typotex gondozásában megjelent kötetének tanulsága szerint a művészettörténet tárgya mindig anakronisztikus. Az anakronizmus meghatározása szerint a műtárgyban több korszak vegyül: mindenekelőtt saját korszakunk, a befogadó jelenének korszaka, másrészt a mű megalkotásának ideje, harmadrészt e két időpont közötti intervallum, mely a műalkotás tárgyát (repedések, sérülések, patina) és szellemét (recepció, értékítéletek) érinti. A műre vetett évtizedes, évszázados tekintetek formálják és befolyásolják azt, ahogyan a mindenkori befogadó az alkotásra néz. Anakronizmus jellemzi magát a műalkotást, hiszen vegyíti a történelem időpontjait, korszakait (Henri Focillon) és ebből adódóan a művészettörténetet is. A szerző provokációja vélhetően az anakronizmust figyelmen kívül hagyó vagy azt tagadó művészettörténeti attitűdöt illeti.

A kötet nagy érdemének a dialogicitást tartom, hiszen a hat fejezet tételezett befogadók, vita- és beszélgetőpartnerek képzelt jelenlétével formálódik szöveggé. Kivételt képez a *Magdolna gyapja* című eszmefuttatás, ami rendhagyó módon nem egy konkrét alkotást vizsgál, hanem a Biblia Magdolnáinak kép(i)zavarát. A dialogikus forma részben képes feloldani az írásbeliség korlátait, így az olvasó nem a rögzített igazságok kincsestárában jár, hanem a gondolkodás dinamikájának, a képtalányok feltárásának aktív résztvevője. A fiktív vitapartnerekkel folytatott párbeszéd néhol jelzett (*A nő a lábában*), de van, hogy egy műzeumi teremőr Brueghel-elemzésének tolmácsolása, kommentárja (*Egy fekete szem*). A már említett levél (*Drága Giulia*) mellett A csiga tekintete is az ikonográfia kizárólagossága ellen vív harcot. A fejezet érdekessége, hogy visszautal a szerző Umberto Eco szemináriumán tartott előadására, melyen Eco elismerte, nem tud egyetlen középkori szövegről sem, amelyben Istent csigaként határoznák meg, ám ha szükséges, ő maga szívesen megírja azt.

Tiziano: *Urbinoi Vénusz*

Az *Urbinoi Vénusz* körül kibontakozó vita talán a kötet legizgalmasabb darabja, ahol ismét egy Gombrich-hívó csap össze a narrátorral: „egy képnek nincs több jelentése, csakis egy. Ez a domináns jelentés [...] a többi csak túlértelmezés”. Tiziano festményének elsődleges jelentése az ikonográfus Charles szerint a pin-up. Narrátorunk nem kevés iróniával jegyzi meg a pin-up hallatán, hogy kollegájától, „egy történésztől, mint maga, ez azért kicsit anakronisztikus meghatározás”. Ugyanez a vád visszafelé is működik: „ezt a fajta divatos elmeélcsattogtatást utálok. [...] Magának és a kollégáinak a fennhéjázása és anakronizmusa elviselhetetlen. Én műtörténész vagyok. Ez biztos kevésbé mulatságos, de nem bírom elviselni, ahogy a múltat kisajátítják a modern gondolatokkal”. Műtörténészünk határozottan

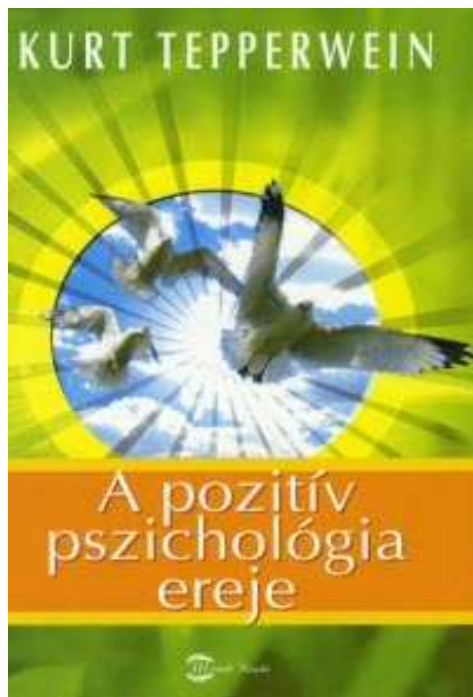
állítja, hogy ikonográfus létére nemcsak néz, hanem lát is, s meggyőződése szerint „[n]em az a női akt maszturbál, hanem maga! Intellektuális maszturbáció, ez az, amit maga csinál!” Az utolsó szó jogán újfent a látó nézés kívánalma hangzik el; ez motiválja a kötetben feltűnő képek vizsgálatát.

Vélazquez: Udvarhölgyek

Ha az utolsó fejezetet (vállalva az elmeél-csattogtatás és az intellektuális maszturbáció vádját) metaszinten értelmezzük, akkor a megszólított te a szerzővel azonosítható, azaz egy monológ, illetve a még megírásra váró szöveg szem- és fültanúi vagyunk. A mester szeme heves tiltakozással indul, hiszen Foucault elemzése után már mindent elmondtak az *Udvarhölgyekről*. Az ezt megelőző százhatvan oldalon a „*már mindent elmondtak*” formula ösztönzi Arasse-t a lezárt, „*túl egyszerű*” magyarázatok megbolygatására. S itt sincs másként. Az esszé utolsó sorának felhívását már megvalósultnak tekinthetjük: „*Bizony, neki kell állnod, és meg kell írnod ezt a szöveget az Udvarhölgyekről. Komolyan.*”

Arasse humort sem mellőző stílusa leginkább az angolszász történészekre emlékeztet, hiszen a szakmai apparátust felvonultató izgalmas viták közéjébe csöppenne az olvasó nem érzi magát kirekesztettnek, zsargonon kívül állónak. A *Festménytalányok* egyszerre szólít meg szakembert és laikust, ilyen értelemben az igényes ismeretterjesztő könyvek fehér hollói közé tartozik. A Typotex kiadó a szöveggondozás mellett a képanyag minőségére is nagy figyelmet fordított, s ezt talán felesleges lenne kiemelni akkor, ha a könyvkiadói gyakorlatban ez természetes és megszokott volna. Akárhogyan is van, a *Képfilozófiák* sorozat negyedik darabja izgalmas és gyönyörű könyv.

Tülkös Terézia

A pozitív pszichológia ereje**Kurt Tepperwein**

M-érték Kiadó
2010.

Kurt Tepperwein hosszú pályája során végül is mindig arra tanított, az általa kidolgozott, számos gyakorlati lépésből álló módszer segítségével hogyan lehet átfórnálni az embernek a saját élethez való viszonyát. A pozitív életérzés kialakítása azért fontos, mert általa képesek leszünk arra, hogy elfogadjuk azt, ami van, és még a válsághelyzeteinkből is kihozzunk valami újat, új erőt adót. Ezekkel a mentális technikákkal ki tudjuk fejleszteni magunkban azt az alapvető fontosságú képességet, hogy optimálisan alakítsuk életünket, és így közelebb jutunk valódi feladatunkhoz a világban. El tudjuk bocsátani a belső ellenállásunkat, ezáltal össze tudunk kapcsolódni a teremtés egyetemese erejével.

Filmajánló

Szelíd teremtés - A Frankenstein-terv (2010)

Egy talán jobb napokat látott bérházban egy rendező készül filmje megvalósítására. Az intézetből szökött kamaszfiú anyját keresve szinte véletlenül kerül a filmforgatás

Rendezte:

Mundruczó Kornél

Szereplők:

Frecska Rudolf

Mundruczó Kornél

Monori Lili

Székely B. Miklós

Csíkó Kitty

castingjába. A drámai események sora ott veszi kezdetét mikor a casting során a fiút naivsága, és egyenes tisztasága hirtelen olyan cselekvésekre ragadtatja, ami halálos balesethez vezet. A rendezővel még soha nem történt semmi, ami akaratán kívül állt volna. Megérzi, hogy a fiú személyében egy nagyobb erővel találkozott. Mikor rájön, hogy a különös és szelíd gyerek az ő fia, aki sok évvel ezelőtt hívatlanul jött e világra, arra kényszerül, hogy egy kiszámíthatatlan és veszélyes úton induljon el. Találkozásuk talán más körülmények között esély lenne az újrakezdésre.

Magyar, német, osztrák dráma

A legboldogabb lány a világon (Cea mai fericita fata din lume, 2009)

Szereplők:

Andreea Bosneag

Delia Fratila

Doru Catanescu

Mr. Arvunescu

Alexandru Georgescu

ügypél

Violeta Haret

Mrs. F

Delia Fratila a narancsleves üvegek matricáinak visszaküldésével egy promóciós nyereményjátékon autót nyer. Szüleivel együtt Bukarestbe utazik egy reklámfilm forgatására, amelyen a jutalomért cserébe részt kell vennie. Az utazás nem sok jót tartogat Delia számára: nem elég, hogy a filmzés alaposan kimeríti, a forgatási szünetekben szülei fásasztó vitáit kell hallgatnia, akik kacifántos ötletekkel állnak elő, hogyan kellene felhasználni a nyereményt.

Rendezte:

Radu Jude

Holland, román, francia, japán vígjáték

Camino

(2008)

Rendezte:

Javier Fesser

Szereplők:Nerea Camacho
CaminoCarme Elias
GloriaMariano Venancio
JoséManuela Vellés
Nuria

A 11 éves Camino szigorú vallásos neveltetést kap anyjától, aki az Opus Dei tagja. A lány éli a kamaszok világát, már-már az első szerelem is feldereng előtte. Ám egy súlyos betegség mozgásképtelenné teszi. Camino iszonyú fájdalmakat kénytelen átélni, a sokk és a gyógyszerek okozta hallucinációk már összefolynak előtte a valósággal. Mindeközben anyja a tudományos orvoslás helyett a vallási vezetők szavára hallgat, akik szerint lánya szenvedései Isten akarata, ezért nem állhatják útját.

Spanyol filmdráma

23

A zenekar látogatása**(Bikur Ha-Tizmoret, 2007)****Rendezte:**

Eran Kolirin

Szereplők:

Ronit Elkabetz

Sasson Gabai

Egy Izraelbe tévedt egyiptomi rendőrzenekar egy ismeretlen sivatagi betonvároskában ragad. Amikor végül kénytelen-kelletlen segítséget kérnek a helyiektől, a kezdeti rettegés és távolságtartás helyét átveszi az óvatos barátkozás.

Izraeli, francia vígjáték

Szarul állnak a dolgok**(De helaasheid der dingen, 2009)****Szereplők:**Kenneth Vanbaeden
13 éves Gunther StrobbeValentijn Dhaenens
Gunther StrobbeKoen De Graeve
Marcel "Celle" StrobbeWouter Hendrickx
Lowie "Petrol" StrobbeJohan Heldenbergh
Pieter "Breejen" Strobbe**Rendezte:**

Felix van Groeningen

Gunther Strobbe 13 éves, aki az apjával, három nagybátyjával és a nagymamájával él együtt. Szomorú családi körülmények között kell felnőjön, hiszen az összes felnőtt férfi a háznál - aki minta lehetne a számára - masszív alkoholisták, ezen kívül semmirekellő alakok. Vajon ezek a körülmények determinálják, hogy Gunther is erre a sorsra jut, vagy képes lesz arra, hogy felülkerekedjen a sorsán és más életet éljen?

Forgalmazási címe: The Misfortunates
Belga, holland filmdráma

Márai 15.

Az áramtolvajokról

Ismerek embereket, kiknek műveltségét csodálom, észjárásuk meglep, s a velük való együttlét mégis rejtélyesen kimerít. S ismerek másféle embereket, kik talán nem is különösebben okosak vagy műveltek, nem mondanak soha semmi meglepőt vagy eredetit, s találkozás után mégis úgy válok el tőlük, mint aki kapott valamit.

Úgy látszik, egy ember nemcsak a műveltsége, szelleme, hanem egyfajta áram is, mely változó erővel s bőséggel sugárzik az egyéniségből. Vannak áramszegény emberek, akik mindegyre elvonják környezetükből az erőt. Olyanok ezek, mint az áramtolvajok, akik egy dróthuzal segítségével a szomszéd lakás vezetékéből lopják át a maguk szobájába vagy üzemük számára az áramot, melytől lakásuk fényesebb, üzemük iparképesebb lesz. Az ilyen emberek kifárasztanak. Mindvégig ők beszéltek, s végül te, a hallgató társ, szegényen és kimerülten válsz el tőlük. Ezeket kerülni kell.

A balesetekről

Balesetekről pedig, amelyek nincsenek - mint a boszorkányokról -, szó ne essék többé. Nem hiszek a balesetekben. Csak figyelmetlenség van. Elüt a villamos, ellopják útközben poggyászodat, megszarol egy ripők és meghurcolja neved, étellel, itallal megrontod gyomrod - és aztán? Miért nem vigyáztál jobban? A világ veszélyes, a baleset lehetősége lappang az élet minden helyzetében és cselekedetében, ez a veszély és esély egyértelmű az emberi élettel. Igen, talán ez az esély ad mélyebb tartást és feszültséget az embernek. Gondold csak el, milyen is lenne egy emberélet és a világ a baleset esélye nélkül? Milyen pökhendien magabiztos lenne, milyen szemérmetlenül gögös és fennhéjázó! Nem, a baleset lehetősége ott lappang minden pillanatodban, a tárgyak, a helyzetek, az emberek, a vegyi anyagok, a statikus és fizikai képletek: mindez ellened is van. Tehát vigyázz. Ne aggályosan vigyázz, hanem emberi rangodhoz illően, komolyan és tárgyilagosan, nagyon figyelmesen. S mindig tudjad, hogy nem a világ ármánya tört önkényesen ellened, mikor a baleset bekövetkezik, hanem te voltál gyöngye, lusta és kicsinyes. Nincs "villamosbaleset". Csak te vagy, s a villamos és a világrend.

A fecsegőkről

A fecsegés kényszere a legtöbb ember számára egyértelmű az élet törvényével; fecsegnek, amíg élnek; addig fecsegnek, amíg élnek; nem gondolkoznak, hanem fecsegnek, tehát úgy érzik, vannak. De a valóságban nincsenek, abban az értelemben, mint ahogy van az, aki gondolkozik; csak fecsegnek; s aki fecseg, nem gondolkozik. Gondolkozó ember, amikor csak lehet, hallgat; s mikor már nem lehet hallgatnia többé, akkor beszél, vagy ír. De ezt csak végső szükségben cselekszi. Nem, a fecsegő számára a szapora beszéd, mellyel világgá kelepeli mindazt a zagyva értesülést, lúgos vágyat, otromba megfigyelést, felületes észlelést, melyet érzékelő szervei közvetítenek tudata számára, életszükséglet. Talán megrepedne, ha nem fecsegne. A világ anyagát nem emészti meg; rögtön kiköpi és kihányja, azon nyersen, ahogyan befogadta. Nincs az a parancs, fenyegetés, mely lakatot tud tenni nyelvére. Ő fecsegi tele a világot, mely aztán elviselhetetlen lesz: a fogalmak eltűnnek, mikor a fecsegő megszólal, s a világ megtelik szavakkal.

A hallgatásról és a hallgatókról

De hallgatni sincs mindig jogod; különösen, ha a fecsegő megszólal, előbb-utóbb felelned kell. Természetesen mi sem lenne vonzóbb, sem kényelmesebb, mint mindig és minden alkalommal hallgatni az emberek között, s csak műveden átszólani a világhoz - műveden át, ami lehet egy könyv vagy egy pár tisztességesen varrott cipő, vagy éppen csak a türelmes és kiegyensúlyozott létezés

ténye. Ez lenne a legszebb; de az élet nem adja ilyen olcsón a megoldást. Hallgatnod kell, de nem úgy, mint aki kényelemből vagy gögből, megvetésből hallgat; ehhez nincs jogod, mert ember vagy, s embertársaidnak joguk van kérdéseikre tőled is választ kérni. Nem, úgy kell hallgatnod, mint aki őriz valamit. S csakugyan, aki felelősséggel hallgat, mindig megőriz valamit: egy titkot, egy rangot, az emberi műveltség öntudatát. De néha beszélned is kell, le kell dobnod a hallgatás sötét palástját, meztelen testtel kell a porondra lépned, kezeden az emberi párharc méltányos fegyverével, az igazsággal. Ha az igazságot tagadja valaki, nincs jogod hallgatni.

A nagy erdőkről és a fenyőkről

Az erdőkben van valami megrendítő, különösen a fenyőerdőkben. Nemcsak sötét és következetes hallgatásuk rendíti meg, mély árnyaik, templomi fenségük és áhítatos magatartásuk. Megrendítő az élet akarata, mellyel egy nagy erdő kifejezi a világerőket. Gondoljuk csak el, miféle erők és szándékok építették az ötvenméteres fenyők százezreit! Mit pazarolt el a természet magvakban, porzókban, bibékben, kísérletekben, napsütésben, esőben, széljárásban, míg egy ilyen erdő felépült! S milyen céltudatos és néma ez a létezés, mely semmi egyebet nem akar, csak lenni, csak felnőni és évszázadokon át megmaradni, teljesen kifejezve önmagát, lélegezve, felelve a világnak - s ugyanakkor nem tör senki és semmi ellen, otthont és életet ad élőlények milliárdjainak. Milyen nagy és bölcs közösség ez az ötvenezer holdas fenyőerdő. Mint az ősapák, úgy örködnék az élet fölött a fenyők. Egyszerre felelnek hatalmas törzsükkel a földnek és az égnek. Amikor csak teheted, menj az erdőbe.

Arról, hogy a természet fenséges is, unalmas is

De mikor a nagy erdőbe mégy, vagy a pusztaságokra, vagy a tengeren utazol, s lelked eltelik a fenség és a végtelenség érzéseivel, ne csald magad: tudjad, hogy szíved mélyén téged csak az ember érdekel, semmi más. Egy népes kávéház is van olyan érdekes, mint az Atlanti-óceán vagy a Szahara, vagy a Kárpátok fenyőerdői. Igen, egyetlen ember, mikor megmutatja lényét és elárulja titkát, érdekesebb, mint a Mont Blanc. Csodáld a természet végtelenségét, iparkodj összhangban élni jellemeddel és a természet erőivel, de ne szégyellj és ne is tagadd, hogy a legfelségesebb természeti színjáték is meglepő gyorsan elveszti számodra igazi érdekességét és vonzerejét, ha nincs közvetlen köze általad ismert emberek sorsához. A vadregényes táj rövid időn belül értelmetlen és unalmas lesz, ha nem lép fel a természet végtelen színpadán az ember, szemléleted, érdeklődésed egyetlen igaz, soha nem megunható tárgya. A te dolgod, élményed, szereped, sorsod e földön az ember, nem a Mont Blanc. A világ csak szín és díszlet, melyet mellékesen figyelsz; szíved és értelmed remegve csak e gyanús hős monológiát lesi. Minden más előbb-utóbb unalmas.

A zenéről

Tolsztojnak igaza volt, a zene a legnagyobb kerítő, a legveszedelmesebb csábító. Az értelem szűkölni kezd, mikor zenét hall. A zene értelemellenes. Nem megérteni akar, mint az értelem, hanem szétáradni, feldúlni, lefegyverezni, elcsábítani, megérinti bennünk a titkosat és fájdalmasat, feltárja azt, amit oly gondosan rejtettünk magunk elől, minden eszközzel fegyelmeztünk - olyan, mint a tavaszi vadvíz, feldúlja az értelem által aggályosan parcellázott, megművelt és megmunkált, szabályozott és fegyelmezett területeket. Ahová a zene kiárad, ott az értelem törvényei nem érvényesek többé. A gyönyörűségben, melyet a zene ad, a halálvágy kéjes megsemmisülésének beteg érzései hullámoznak. A zene támadás. Az ember, aki életét a megismerésre, a fegyelemre és a valóságra tette föl, védekezzen a zene ellen, fogja be fülét. Zene nélkül sokkal szegényebb az élet. De emberibb, keményebb, szomorúbb és értelmesebb.

Versek

Simon Adri: Kémia

pardonnez-moi mon ignorance
a kémia vad karneváli transz
ne tartsatok vissza, de ne tartsatok velem
a kémia beomlott, füstölgő bálterem
tüsszögő kazánház, megrogyott január
harmincon túli, rozsdás kapuzár
a kémia gyűrött vágy, vasalatlan tudat
mely bomlott szoknyában, részegen mulat
elár(v)ult titok, elszámolt dózis
madárinfluenza vagy lágy tuberkulózis
palackzöld fekély, fogínybe égett bláz
a kémia feltétte pancsolt tükörtojás
verítékes álom, mely pihenni nem hagy
fehér botot rázó éjszakává kent nap
a kémia árvaházban első menzesz
nem érti a csepp és sír egy rongyos szenthez
és kisfiúk összetört, sárga dömpere
Toledo, Róma, Stockholm vagy Tampere
a kémia egy széltépte szárítókötél
koszlott karakterek, kurzív és félkövér
pergő hámsejtek, morajló hormonok
mindenórás párka, a körúton kódorog
avas zsírból készült rúzs és málló kence
vörösétől megvált, hideg naplemente
lábszagú harisnya, mely combtőig szaladt
hangládában nyögő kinyúlt magnószalag

a kémia kapualjban fekvő hajléktalan
nem fertőző, csak elalhatnékja van

az én kémiám a ziháló testi kényszer
hajnalban még övé leszek vagy kétszer
a kémia zárt osztályi steril kényelem
a kémia az én lüktető szégyenem
ágyékomra loccsant forró méhviasz
nem épp kellemes de roppant férfias
penészvirág, gépolaj, nyirkos kovász
zálogházi szünnap: fáradt feloldozás

(Forrás: Simon Adri: Komplemente, Tipp Cult, 2010)

Fodor Ákos: Arcképcsarnok

Van egy arc,
amit csak önmagunkat elképzelve látunk
– lehet, hogy ez az igazi.
És van annyi arcunk,
ahányan csak ránknéznek (és: ahányszor!) és még az is lehet,
hogy ezekben akad néhány közös vonás
– lehet. Akkor ez a valóság.
Van egy,
amit tükörbe nézve látunk: villám-
gyorsan alakuló, képlékeny látvány:
múzsája a Szomszéd Ízlése s az azt szolgáló, vagy azt ellenző szándék
– előlött hunyj szemet; ne kerüld, de ne hidd el.
És van,
van arc, amit csak az lát, aki szeret,
akit szeretünk. Ez a legszebb,
a legmulandóbb. A legérvényesebb.

AZ ÉGIG ÉRŐ NEFELEJCSEK SZOBÁJA (Második szoba)

Jancsó Noémi versei

Hic. Nunc. Et semper. *drága, szeretett D.L.-nek*

– csak gurulni
csak a réten
csak felállni
csak keréken
csak a feketére festett
nyikorgó tolószéken –
csak felállni
csak ölelni
csak bár egyszer átölelni.
Csak a kart karodba tenni,
Csak megfogni, csak ölelni,
Csak bár három lépést tenni.
– Buddha-mosoly.
Nyugalom.
– Csak bár egyszer...
– Nyugalom.
Az ablakból bekiabál
a fény, az erdő, az őzek.
Ott fent pedig teát főznek.
Forró italt, kék csészében, aranycukorral.
A felhők a fák fején henyélnek.
– Nyár van; lüktet az aszfalt,
a szervezetekben lüktet a vér.
A felhők egymáson henyélnek
és csókolóznak, bujálkodnak a méhek.
– A bőrömbe betűket vések,
D.L., piros festékkal, hic, nunc,
Semper...amíg elenyészek.
– Csak lennél az ablakon innen.
Csak valaki, aki hús-vér.
Aki még ma ideér.
Egyetlen kirgiz szempár.
Egy út Japánba, Indiába, Óradnára,
Vagy egy séta a parkban, legalább.
Egy csók. Egyszer.
Itt. Most. Drágám, igyekszel?
– Messenger-ablakok.
Egy kamera a képernyő bal alsó szögletén.
És néha én is ott vagyok.

– Rozsdásak már az ablakok.
S veszettül nevet kint a fény.
Egy csók kell, csak egyszer.
Ha elkésel, tudod, addigra meghalok.
- Messenger-ablakok. Itt, most.
Sietnem kell, hogy elérjem a villamost.
várj rám, várj, várj.
várj
várj
várj
várj
várj türelemmel.
hic, nunc. Et semper.

28

Pán

Sárga liliomok.
Liliomok. Lila
tulipán. Egyszerű
sípján Pán
furulyál.
Fütty kanyarog
ujja nyomán.
– tavaszodik –
Ujjong az isten s
csörögve járja
mezőit két
kecskepatán.

Megjelent az Irodalmi Jelen 2007/augusztusi számában

Kőunikornis*(Stefan Câlția festőművész kiállításához)*

Csónak, kőunikornis.
 Égővörös varázsszem.
 Bálványok arcán uniformis.
 Égővörös szem, csodát terem.
 Lebeg, lebeg a csónak.
 A víz felett, a víz alatt: szürke.
 De színes a szem és színes a csónak.
 Csak a kőunikornis el ne merülne.
 Széle se, hossza se látszik a tónak.
 Csak a tó köldökén: a csónak.
 A világóceán transzcendens határa
 képkeret, mely négyzetbe zárja,
 arany szegéllyel glóriázza
 a vég nélkül hömpölygő vizet.
 S ha valaki még a parton elhibázza,
 rossz pénzt ad vagy nem fizet
 a zöldarcú, pufók angyalnak; az elsiet
 fürgén evezve, vígan csónakázva.
 S ő ott áll, csendbe burkolva, fázva,
 ahol a világóceán szeggel, arannyal

tákoltt váza, négyszögű határa.

A nádoltív alján

Száz béka az alkonyi tóban
 egymásra hajló nádak kazla mögül.
 Egy konstelláció az égre lobban,
 s a Nap fénye Holdat köszörül,
 mint egy alkimista, olyan titokban.
 Az álmos égre felhőhad tömörül.
 Trillázva hátrafekszük egy veréb.
 Sikoltozik, vizet gőzöl a nádas,
 s egy béka brekkenve csobban
 a nádoltív alján, az éjjeli tóban.
 Valahonnan halálszag érkezik.
 A táncterem, a nádas, a táj ma tágas.
 S a nimfák tánca fagyos, lázas,
 haláltánc van, már nem fékezik,
 visong az ág, izzad a Hold,
 a szél levélhullát emel, kavar,
 s egy nimfa hahóját visszhangozza
 az avar.

*Megjelent az Irodalmi Jelen 2007/novemberi számában***Dezső, a családfő**

Egy családfő, úgy hiszem,
 Az asztalfőn foglal helyet,
 S csak este ér haza,
 Nem hajt fejet,
 S hátat sem hajlít
 Senki előtt.
 Dezső is épp ilyen volt
 Tegnapig. Akkor megváltozott.
 Már délben hazajött, s hozott
 Magával egy széles matrónát.
 S e matrónát oly tisztelettel övezte,
 Hogy már-már hídba ment le
 Előtte, de előre-hídba,
 Mint a borzolthátú macska,
 Ha ijesztik. Társalgott vele,
 Úgy, mint velem soha, s karórát,
 Éjfélt, holdat, hektárnyi rónát,
 Csillagokat ígért az égről,
 A falról, a messzeségből,
 S lelkesen a gondjaira bízta.
 Az meg viháncolt, mint egy nagylány,
 S csülkeit dobálta össze-vissza
 Dezső előtt. Én elmerengtem:

E hájas láb miként fér be
 A szandál préselő belsejébe?
 (ez szerény lényemnek ma is talány)
 Dezsó felállt, leült, rohant, megállt,
 S a matrónát meghívta ebédre.
 Hunyorogva néztem Dezsó szemébe,
 Jelezve ezzel, hogy nincs mit elébe
 Tegyek eme nőnek, tojáson s kenyéren kívül.
 Ő, úgy tűnt, azonnal ért a szóból,
 De furcsa módra tovább bókolt
 A nőnek, s kérdéshalmazzal látta el:
 „Ó Anett, drága, mit óhajt ebédre?
 Húst, halat, pezsgőt, csigát? Sajtot, ananászt, osztrigát?”
 És Anettke felsorolta, amit bele, gyomra
 Kívánt
 Az én uramtól, jó Dezsótól,
 Dezsó egy perc türelmet kért kövér Anettől,
 Csókot lehelt gyűrűkkel felszerelt
 Kezére s elszelelt. Tálcat hozott
 S először is sülttel
 Kínált.
 Anettke ajkába harapott.
 A düh kitört rajta s szinte idegbajt kapott,
 Mert mélyen gyűlölte a sültszagot.
 Érzésének hangot adott,
 S Dezsó kitárta az ablakot.
 Dezsó riadt kétségek között hagyott
 Engem. És kétségeimből bennem
 Valami furcsa remény vette kezdetét,
 S már majdnem biztosra vettem,
 Hogy Dezsó jobb álláshoz jutott, ahol a főnök szerteszt
 Szórja a pénzt, és a főnök: kövér Anett.
 Minden vádat, félelmet eltemettem
 S Dezsónek segitettem
 A pincérkedésben. Egy pillanat
 Múlva arra is ráhangolódtam,
 Hogy Anettet drágának mondjam,
 S hídba hajoljak,
 Előre-hídba,
 Akár a macska
 És Dezsó.
 Két óra telt el idilli hangulatban,
 Dezsó, Anett és én: boldog trió.
 Kövér Anett megszólalt, szopránba
 Emelkedve, ami a hangját illeti:
 „Menjünk, Dezsó, kissé kába
 lettem az evéstől.” Dezsó taxit hív, fizeti,
 (Talán azért, hogy ne legyen ribillió?
 Hogy ne vádolja fukarsággal őt e nő?)
 S elgurultak autókeréken, millió
 Múcsillag, hold, lámpa alatt.
 Dezsó egy átkozott hotelszobában maradt.
 Azóta, akárcsak nagyanyám tonette

Fogasa, emlékké vált Dezső,
 A volt uram s Anett.
 Egy családfő, úgy hiszem,
 Csak este ér haza,
 De este hazaér,
 S nem várja sem Anett,
 Sem pompás úri tér.
 Dezső is épp ilyen volt.
 Tegnapig.

Féltékeny vers Dezsőhöz

mert elhagyatnak akkor mindenek
 és elhagyattatom
 mikor Dezsőm nem rám pillant
 hanem körülnéz a zagyva utcán
 s nem engem lát egyedül
 elhagyattatom
 mert elhagyatnak olyankor mindenek
 mikor a lánytömegben kurtán
 viselt szoknyák és hosszú illatok előtt
 emel majd Dezső nemezkalapot
 s szeme átsiklik minden nadrágos emberen
 mikor a lánytömegben kurtán
 viselt szoknyák és hosszú illatok előtt...
 én nem tartanám a haragot
 ha Dezső kinyitná kék szemét
 körülnézne a lányoktól terhelt járdán
 szerelem költözne szívébe, akár egy járvány
 holmi libbenő kurta szoknya miatt...
 én nem lennék dühös, riadt,
 de a szívem kemény lenne, hideg és fehér,
 akár a márvány.
 (vagy a vaj...)

Anett látogatása Után

Utánam jött Anett
 és aztán jöttek mind
 az összes többiek.
 Sorra veszi az ábécét.
 Hallottam: latint táncol,
 sört, pálinkát, bort vedel,
 a nője – mikor ki – viháncol
 mellette, majd az árokban hever
 mindkettő. Sorra veszi az ábécét.
 Gyakran elfelejti lehúzni a vécét.
 Csoda, hogy még emlékszik,
 mikor melyik betűnél tart...
 Ánál
 Bénél
 vagy már a
 Duplavénél?

Beánál?
 Emesénél?
 Vagy Wagner özvegyénél?
 Egy aszottülepű utcanőnél?
 Netán egy testépítő kacér nejenél?
 Csak arra találnám meg a választ,
 hogy ki az, akire a héten
 bóklavinát áraszt?
 S ki az, akit már a csókja is fáraszt?
 Ki az, ki rúgja őt fenéken?
 S ki keni őt frivol olajjal, buja zenéken
 Ki tartja őt? S ki az, aki, mint én,
 Mint egy világot cserélt szegény szirén,
 Ki az, ki úgy szeretné őt,
 Ahogyan szerettem... én.

Az égisz érő nefelejcskek

D.L.-nek utoljára, szeretettel

Egy megvadult kertben
 pókok, hálók, lárvák és égisz érő
 nefelejcskek
 között fekszem;
 behúnyt szemem előtt
 cickányok cikáznak városom csatornáin,
 és látom a webkamerát, fekete emelőt
 látok, amelyen ő fekszik, szerelmem
 lárváin;
 ahogyan méhembem, meg nem született:
 bögő,
 anyatejért könyörgő
 árváim.
 Megörült ez a kert; senki sem kaszálja.
 A nefelejcskek felhőszeretőt tartanak.
 Ilyenkor, hajnalban némelyiküknek a szája
 széle éjjeli csóktól harmatozik.
 A felhők a szél irányába tartanak.
 S alkalomadtán esőzve omolnak
 egy idegen város háztetőire.
 A cickányok csókot lefetyelnek
 bundájukról, s csókot ízlelnek a csatornafalak.
 És nem lesz már felhő, ami emlékezne
 az akkori kert akkori redőire;
 A kertre, ahol egyre nőnek a nefelejcskek
 és lárváikat
 őrzik a pókok.

Megjelent az Irodalmi Jelen 2008/januári számában

Múltidéző

Az ötvenes évek csodagyereke - Sarkadi Imre

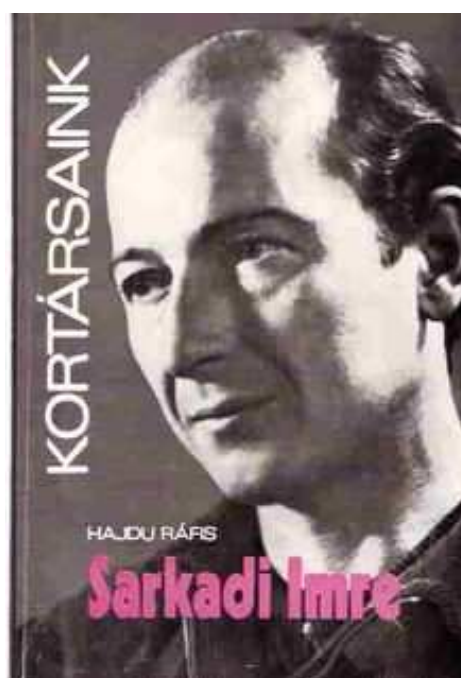
Szerencsétlen napon, augusztus 13-án - 88 éve - születik Sarkadi Imre.

Sarkadi gyógyszerészegdként kezd 1941-ben, Debrecenben. 1943-tól 1944-ig nyomdász, és jogot hallgat a debreceni egyetemen. 1946-ban Budapestre költözik szerencsét próbálni a háború utáni katyvaszban. Újságírónak szegődik, rövidesen a Szabad Szó felelős szerkesztője. 1950-ben a Művelt Nép segédszerkesztője, 1954-1955-ben pedig már az Irodalmi Újság munkatársa. Jó kis tempó. 33-34 éves ekkor.

1955-1957 - dramaturg a Madách Színházban. Első írásait a Válasz és a Csillag közli. Kortársai szerint virtuskodó alkat, élete szakadatlan játék a halállal, az önpusztítással. Halála is így következik be.

"Akik jól ismerték, öngyilkosságot gyanítanak; akik még jobban ismerték, balesetnek vélik, olyan balesetnek, amely ha nem ekkor, hát máskor okvetlenül bekövetkezett volna. Hiszen máskor is megtörtént, hogy alkoholtól bódult fejfelé felmászott egy háztetőre, és kötél-táncoshoz méltó akrobatikával végigment a tetőzet gerincén, és máskor is megesett, hogy két kézzel kapaszkodva az ablakpárkányba, kifüggesztette magát többemeletnyi magasságban, majd visszahúzódzkodott, és nevetve kért még egy pohár pálinkát. Hát egy ízben így zuhant a halálos mélységbe egy nagyon sok emeletnyi ablakból.

Negyvenéves volt. Huszonöt éves fővel művelt, komoly, felelősségtudatos és fegyelmezett stílusú író; negyvenéves korában is fenegyerekeskedő, amolyan lehetetlenül viselkedő kamasz. Kopaszodó már kisdíák korában, gyerekképű családapaként is. Emlékezetemben úgy él, mint egyszerre érzelmes, jó férj és minden szoknya után kajtató szerelmi kalandor; egy liter - reggeli előtt megivott - rummal a gyomrában és idegeiben józan okossággal tudott filozófusok tanításairól vitatkozni, a napközben részletekben lenyelt legalább még egy liter pálinka után éles elméjű publicisztikai cikkekben magyarázta a politikai és gazdasági helyzetet, máskor meg kábult fővel ült az írógép elé; ha szóltak hozzá, akadozott a nyelve, vagy éppen összefüggéstelen értelmetlenségeket válaszolt, miközben ujjai alatt kikerekedett egy novella, amely akár görög mitológiai tárgyú volt, akár a hazai parasztság napi helyzetéből következő tragédiát mesélt el, tökéletes formai kecsességgel, népi ízű, de gondosan választékos nyelven és izgalomkeltő érdekességgel nyomdakész remekmű volt, de az is megtörtént, hogy egy kocsmában délelőtt, baráti körben, néhány pohárka körtepálinka után valaki felvetette a kérdést, ki emlékszik valamelyik kortárs néhány évvel ezelőtt megjelent versére vagy novellájára, akkor Sarkadi váratlanul felpattant, két kezére állt, és lábaival a magasban kalimpálva, szó szerint elmondotta a réges-rég olvasott szöveget. És kedvesebb embert, szolgálatkészebb barátot, kiadók, újságok, színházak alkalmazkodóbb munkatársát el sem lehetett képzelni. Ha egy rendezőnek nem tetszett egy dialógus, leült, és neheztelés nélkül átírta; ha egy egész felvonás nem tetszett, azt írta át. Volt úgy, hogy ezeroldalmi szöveget írt és újraírt, amíg színre nem került a nyolcvan-kilencven oldalnyi dráma. A teremtő lángelme és a gyerekes oktalanság, a példátlan megfigyelőkészség és mindent megőrző memória, a szépség, jóság és igazság mámoros szeretete és az idült iszákosság sosevolt egységben forrt össze az önpusztító életmóddal." - írja róla Hegedűs Géza.

Sarkadi az Oszlopos Simeonnal, az Elvesztett Paradicsommal már volt érettségi tétel. Ma nem az. A klasszikusnak számító Körhinta című film szövegéért Kossuth-díjat kap. Halála legenda, különös, érthetetlen.

Hihetetlen Hírek

Fapados szerelem

Hongkong (MTI) – Kórházba kellett szállítani egy hongkongi férfit, hogy el tudják választani éjszakai partnerétől, egy tornapadtól, „akivel” egy parkban bukkott le. A 42 éves Le Hszing egy városi park testedző pályáján sötétedés után a tornagyakorlatokhoz használatos padot – pontosabban annak egy részét – választotta ki önkielégítésre. A művelet nem egészen úgy fejeződött be, ahogy elképzelte: pénisze beszorult a fába, és miután hiába próbált segíteni magán, végül kénytelen volt segítséget hívni. A mentők szintén eredménytelenül kísérleteztek a helyszínen, majd úgy döntöttek, hogy a férfit a 2,5 méter hosszú tornaeszközzel együtt beszállítják egy kórházba.

„Piszok” rablók

Peking (MTI) – Kutya-piszkot raboltak egy asszonytól Kínában egy bank előtt. A nő a pénzügyintézetben állt sorban ölével, amely azonban közben nagy dologba kezdett. A hölgy újságpapírt kért, hogy becsomagolja az eredményt, és kivitte a bankból. Nem tudta azonban kukába dobni, mert hirtelen mellékarodott egy motorke-rekpáros páros, és a hátul ülő férfi kikapta kezéből a kutya-piszkot, frissen felvett készpénznek gondolva. A rablók így feltehetően nagyon boldogan – elszárguldtak vele.

Bugyihorgász

Tokió (MTI/AFP) – Bugyihorgászt fogott a rendőrség Japánban. A tokiói férfi 3 méter hosszú pecabottal dolgozott, és a rádabilozott horoggal fogott száradó bugyikat erkélyekről. A rendőrség az 51 éves illető lakásán több mint félezer női alsóneműt talált. Vallomása szerint bő 30 év munkájának gyümölcse a gyűjtemény, mert 18 évesen kezdte. Hogy pontosan hányat fogott bottal, arra nem tért ki a rendőrség.

34

Hétköznapi garázdaság – női módra

Debrecen (HBN – S. F.) – Mindennapos látványra lett az utcán, házban botrányosan viselkedő férfi vagy nő. Értékeket, normákat elvető, fékevesztett indulatokat szabadjára engedő embertársaink megkeserítik életünket. Az öntörvényű életmód, az együttélés írott és íratlan szabályainak felrúgása félelemmel tölti el az állampolgárokat. Az ittas, fékezhetetlen, agresszív elemek emberéletekre is törhetnek. Az alábbi történet „hőse” mindössze harminckilenc kilogramm, a gyengébbik nemhez tartozik.

A sovány nő csontvázaire itta magát a közeli becsület-

süllyesztőben. Elfogyott a pénze. Gondolta, megkeresi „százhuszonharmadik” élettársát.

Beszédeltget az udvarra, dörmögéssel adott hangot bebocsátási kérelmének. A „Szézá, táruj!” azonban elmaradt. A cingár nő az ajtó kíméletlen rugdosásába fogott, sűrű ökölcsapásokkal színesítve dühöngését. Éktelen, mocskos káromkodással fűszerezte a csatazajt.

Az udvarban lakók felháborodottan kifogásolták a csinnadrattát. Több se kellett a borissza amazonnak! Dúhe a szólni merészölök ellen fordult. Sőt, mi több! Letolta nadrágját, és csupasz fenekét paskolva invitálta az ott élőket...

Egy idősebb urat vén kecskének nevezett. Csenevész mellet markába szorítva kínálta a bácsi-nak, „az öreg kecske is megnyalja a sőt” – felkiáltással. A tisztességben megőszült férfi megsejgyenülten bújt vissza lakásába.

A nádszál vékony hárpia „két-dekás” pálinkásüveget húzott elő nejlonzatyrából. Kupakját lecsavarva, egy hajtásra megitta tartalmát. Az üveget a falhoz vágta.

Kiadós bőffentés, majd hanyás után – mintegy búcsúzóul – téglát ragadott, és az egyik lakás ablakát célozta meg.

Mint aki jól végezte dolgát, kiszédelt az udvarról.

infó XII. évfolyam, havi információs kiadvány.

No. 129.

Lezárva: 2010. szeptember 10-én, Debrecen.

"Segítőkéz" Lelkiségi Telefonszolgálat

e-mail: debrecen27@sos505.hu

www.debreceni-lstsz.hu

Támogató: NCA Északalföldi Regionális Kollégiuma

Rénes László ®